

INDEKS OTVORENOSTI PARLAMENTA SRBIJA I REGION

Januar 2016.

CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE
TRANSPARENTNOST I
ODGOVORNOST

OTVORENI PARLAMENT

British Embassy
Belgrade

SADRŽAJ:

- 1. UVOD**
- 2. PARTNERSTVO ZA OTVORENU UPRAVU I DEKLARACIJA O OTVORENOSTI PARLAMENATA**
- 3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA**
- 4. OTVORENOST PARLAMENATA U REGIONU**
 - 4.1. GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA
 - 4.2. OPŠTA OCENA OTVORENOSTI PARLAMENATA
 - 4.3. TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENATA
 - 4.4. PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENATA
 - 4.5. DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENATA
 - 4.6. PRIMERI DOBRE PRAKSE
 - 4.7. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE OTVORENOSTI PARLAMENATA
- 5. OTVORENOST PARLAMENATA U POJEDINAČNIM DRŽAVAMA SA PREPORUKAMA**
 - 5.1. SRBIJA**
 - 5.1.1. PREPORUKE
 - 5.2. CRNA GORA**
 - 5.2.1. PREPORUKE
 - 5.3. HRVATSKA**
 - 5.3.1. PREPORUKE
 - 5.4. BOSNA I HERCEGOVINA**
 - 5.4.1. PREPORUKE
 - 5.5. MAKEDONIJA**
 - 5.5.1. PREPORUKE
 - 5.6. ALBANIJA**
 - 5.6.1. PREPORUKE

1. UVOD

*Demokratija se zasniva na pravu svakog pojedinca da učestvuje u upravljanju javnim poslovima, te stoga zahteva postojanje predstavničkih institucija na svim nivoima, a posebno u parlamentu u kome su predstavljeni svi segmenti društva i koji ima ovlašćenja i sredstva da izrazi volju građana kroz zakonodavstvo i nadzor vladinih aktivnosti¹“.*¹ (Univerzalna deklaracija o demokratiji, član 11)

Otvorenost institucija predstavlja jednu od ključnih demokratskih vrednosti. Zasnovana je na pravima građana i građanki da zajedno sa svim zainteresovanim stranama budu informisani o radu i svim procesima unutar institucija ali i da aktivno učestvuju u procesu odlučivanja i kreiranja politika koje utiču na kvalitet života u okviru jednog društva.

Parlament, jedan od tri stuba funkcionalne demokratije, predstavlja najviše predstavničko telo. Kao centralna institucija demokratije, parlament izražava volju građana i traži odgovore za njihove potrebe. Kao predstavnička institucija, parlament ima jedinstvenu odgovornost da usklađuje sve suprotstavljene interese i očekivanja različitih grupa i zajednica putem demokratskog dijaloga i kompromisa. Kao glavni zakonodavni organ, parlament ima zadatak da prilagodi zakone potrebama društva i okolnostima koje se ubrzano menjaju.

Zbog toga je otvorenost parlamenata jedan od važnih preduslova u uspostavljanju snažne i stabilne demokratije jer podrazumeva osiguravanje inkluzivne građanske participacije i slobodnog građanskog društva.

Demokratski parlamenti treba da obezbede adekvatnu predstavljenu, da budu transparentni, efikasni i da polažu račune građanima. Mogućnost građana da prate i nadgledaju rad parlamenta predstavlja snažan mehanizam odgovornosti i podsticaj za bolje rezultate².

Cilj istraživanja ***“Indeks otvorenost parlamenata u Srbiji i regionu”*** je da utvrdi stepen otvorenosti parlamenata u Srbiji i zemljama regiona. Istraživanje se sprovodi drugu godinu za redom. Jedan od ciljeva istraživanja jeste i da kroz kreiranje konkretnih preporuka parlamentima u Srbiji i regionu pomogne da unaprede svoj rad i parlament učine otvorenijim za javnost.

¹ Univerzalna deklaracija o demokratiji, Inter-parlamentarna unija, član 11, <http://www.ipu.org/cnl-e/161-dem.htm>, pristupljeno 25. novembra 2015.

² *Otvorenost parlamenata omogućava građanima da budu informisani o njihovom radu, pospešuje građansko učešće u zakonodavnom procesu, omogućava građanima da utiču na rad parlamentaraca, kako bi njihov rad bio što odgovorniji i da zastupaju interese građana*, preambula Deklaracija o otvorenosti parlamentar, <http://otvoreniparlament.rs/wp-content/uploads/2012/02/Deklaracija-o-otvorenosti-parlamenata.pdf>, pristupljeno 25. novembra 2015.

Istraživanje je zasnovano na proveri primene kriterijuma o otvorenosti parlamenata sadržanih u međunarodnoj ***Deklaraciji o otvorenosti parlamenata***.³ Deklaracija o otvorenosti parlamenata predstavlja poziv organizacija civilnog društva koje vrše monitoring rada parlamenata, državnim parlamentima, entitetskim i transnacionalnim zakonodavnim telima da se obavežu na otvorenost i omogućavanje učestvovanja građana u radu parlamenta. Cilj Deklaracije nije samo poziv na akciju, nego je i osnov za dijalog između parlamenata i organizacija civilnog društva, da se unapredi otvorenost vlasti i parlamenata, kao i da se osigura da ova otvorenost vodi ka većoj uključenosti građana, većoj odgovornosti predstavničkih institucija i demokratskijem društvu.⁴

Kako bi utvrdili da li su parlamenti napravili napredak u pogledu transparentnosti i otvorenosti svoga rada u periodu od godinu dana, drugu godinu za redom Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) u okviru inicijative Otvoreni parlament sproveo je istraživanje o stepenu otvorenosti parlamenata u regionu. Istraživanje je sprovedeno u oktobru 2015. godine i obuhvatilo je parlamente u ***Srbiji, Hrvatskoj, Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Makedoniji***.

2. PARTNERSTVO ZA OTVORENU UPRAVU I DEKLARACIJA O OTVORENOSTI PARLAMENATA

Istraživanjem su obuhvaćeni parlamenti Srbije, Crne Gore, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Albanije. Sve navedene zemlje su pristupile Partnerstvu za otvorenu upravu (Open Government Partnership - OGP), multilateralnoj inicijativi koja ima za cilj da obezbedi podršku vladama u oblastima kao što su javnost rada, saradnja sa organizacijama civilnog društva, borba protiv korupcije i upotreba novih tehnologija. Pritupajući ovoj inicijativi, zemlje članice su se obavezale na principe transparentnosti, otvorenosti i odgovornosti.

Takođe, parlamenti Srbije, Crne Gore, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Albanije aktivni su u okviru posebne Radne grupe Partnerstva za otvorenu upravu pod nazivom Radna grupa za zakonodavnu otvorenost (Legislative Openness Working Group).

Dok su neke zemlje izradile OGP Akcione planove i preuzele obaveze za poboljšanje javnih konsultacija tokom zakonodavnog postupka, ipak u većini Akcionih planova OGP članica ova obaveza nije naglašena. Upravo zbog toga je cilj ove radne grupe da razmenom znanja i iskustava vlada, parlamenata, civilnog društva i međunarodnih institucija unaprede mogućnosti za otvaranjem zakonodavnog procesa.

Kao jedan od osnovnih dokumenta na kojima se zasniva rad ove Radne grupe jeste Deklaracija o otvorenosti parlamenata. U septembru 2012. godine, mreža organizacija civilnog društva koje prate rad parlamenata (Parlamentarna monitoring organizacija ili PMO) usvojila je Deklaraciju, koju sada podržava više od 160 organizacija iz 82

³ Deklaracija o otvorenosti parlamenata, <http://www.otvoreniparlament.rs/deklaracija-o-otvorenosti-parlamenata/>, pristupljeno 20.11.2015.

⁴ Deklaracija o otvorenosti parlamenata, <http://www.otvoreniparlament.rs/deklaracija-o-otvorenosti-parlamenata/>

zemlje. Deklaracija je doprinela kvalitetu rasprave između civilnog društva i parlamenta o otvaranju podataka o radu parlamenta i unapredila saradnju između civilnog društva i parlamenata u velikom broju zemalja.

Parlamenti širom sveta usvajaju Deklaraciju o otvorenosti parlamenata i na taj način nedvosmisleno izražavaju posvećenost principima transparentnosti i otvorenosti u radu institucija.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Prvo istraživanje [“Otvorenost parlamenata u Srbiji i regionu”](#) sprovedeno je u oktobru 2014. godine. Istraživanje je rađeno na osnovu analize tri seta kategorija, koje su bile razložene na 58 indikatora na osnovu principa koji su ustanovljeni u okviru međunarodne *Deklaracije o otvorenosti parlamenata*.⁵ Analiza rađena 2014. godine pokazala je da je Parlament Crne Gore najotvoreniji u regionu – on je ispunjavao najveći broj indikatora, 44 od ukupno 58 (76% ispunjenost indikatora otvorenosti). Sledio ga je Parlament Srbije koji je ispunjavao 42 indikatora (72%). Hrvatski Sabor i Parlament Albanije ispunjavali su 40 indikatora otvorenosti (69%). Iza njih sledili su parlamenti Makedonije i Slovenije koji su ispunjavali 36 indikatora (62%). Najlošiji rezultat u pogledu ispunjenosti indikatora imao je Parlament Bosne i Hercegovine, koji je ispunjavao 35 indikatora (60%).

U odnosu na prethodnu godinu istraživanja, tri seta kategorija dodatno su unapređeni i dodatno razloženi u cilju znatno detaljnijeg sagledavanja stepena otvorenosti parlamenata. Iz tog razloga, metodološki nije moguće porediti istraživanje rađeno 2014. sa istraživanjem koje je sprovedeno 2015. godine.

Stepen otvorenosti parlamenata u regionu 2015. godine meren je kroz 123 indikatora koji su podeljeni u tri kategorije:

- ✓ *transparentnost informacija o radu parlamenata,*
- ✓ *promovisanje kulture otvorenosti parlamenata,*
- ✓ *dostupnost informacija o radu parlamenata.*

Prva kategorija odnosi se na osiguravanje **transparentnosti informacija o radu parlamenata**. Pod pojmom transparentnost informacija o radu parlamenata podrazumeva se usvajanje politika koje osiguravaju proaktivno objavljivanje informacija o radu parlamenta i periodično vršenje pregleda tih informacija, kako bi se mogle iskoristiti neke nove dobre prakse.⁶ U okviru istraživanja ova kategorija sadrži **72 indikatora**, koji se odnose na objavljivanje informacija o ulogama/nadležnostima parlamenata, internim i administrativnim pravilima i procedurama, dokumentima kojima se uređuju ti odnosi, osnovim budžetskim informacijama, detaljne podatke o narodnim poslanicima/cama, njihovoj imovini,

⁵ Cilj Deklaracije o otvorenosti parlamenata je uspostavljanje osnove za dijalog između parlamenata i organizacija civilnog društva o unapređenju otvorenosti vlade i parlamenta, ali i osiguravanje da ta otvorenost dovede do većeg angažovanja građana, odgovornijih predstavničkih institucija i društva sa većim stepenom demokratije.

⁶ Deklaracija o otvorenosti parlamenata, <http://www.otvoreniparlament.rs/deklaracija-o-otvorenosti-parlamenata/>, pristupljeno 20.11.2015.

informacije o plenarnim sednicama, sednicama odbora, dokumentima nastalim u njihovom radu.

Druga kategorija usmerena je na **promovisanje kulture otvorenosti parlamenata**. Pod terminom otvorenost parlamenata podrazumeva se da informacije o radu parlamenta pripadaju javnosti.⁷ Da bi se obezbedila kultura parlamentarne otvorenosti, parlamenti treba da donesu mere kojima će obezbediti aktivno učešće građana i organizacija civilnog društva. Parlamenti takođe treba da sarađuju sa civilnim društvom i građanima kako bi se osiguralo da parlamentarne informacije budu potpune, tačne i pravovremene. Ova kategorija u okviru istraživanja sadrži **30 indikatora** koji se odnose na javnost rada parlamenata, službe za odnose sa javnošću, edukaciju građana, saradnju sa civilnim sektorom, uspostavljanje mehanizma poslaničkih kancelarija, aktivnosti parlamenta na društvenim mrežama u cilju direktne komunikacije sa građanima.

Treća kategorija u okviru istraživanja jeste **dostupnost informacija o radu parlamenata i sadrži ukupno 21 indikator**. Dostupnost informacija podrazumeva da će parlamenti omogućiti da informacije budu dostupne svim građanima bez diskriminacije, preko više kanala informisanja, uključujući lično neposredno posmatranje, štampane medije, radio i emitovanja uživo ili po zahtevu na internetu. Prisustvo u parlamentu će biti omogućeno svim građanima uz ograničenja u vezi sa kretanjem i bezbednošću, sa jasno definisanim i javno dostupnim politikama koje omogućavaju pristup medijima i posmatračima. Informacije o radu parlamenta će takođe biti besplatne, na svim zvaničnim i službenim jezicima, i preko sredstava kao što su izveštaji na jednostavnom jeziku, što će omogućiti da informacije budu razumljive široj populaciji.⁸

Izvori podataka

Istraživanje je rađeno uvidom u zvanične internet stranice parlamenata ([Narodna skupština Republike Srbije](#), [Hrvatski sabor](#), [Skupština Crne Gore](#), [Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine](#), [Skupština Republike Makedonije](#), [Skupština Republike Albanije](#)), kao i kroz analizu dokumenata (Poslovnik o radu, Informator o radu, budžet itd).

Primenjena istraživačka metodologija merila je stepen otvorenosti parlamenata na osnovu samog postojanja određenih propisa, procedura i mehanizama. Metodologija nije obuhvatila kvalitativno merenje odnosno merenje efikasnosti tih propisa, procedura i mehanizama.

S obzirom na metodologiju rada, istraživači su otvoreni da zajedno sa parlamentima pojedinačno unaprede istraživanje uvidom u dodatnu dokumentaciju. Preporuke koje su proizašle na osnovu rezultata istraživanja treba da posluže svim parlamentima da preduzmu konkretne korake u cilju unapređenja transparentnosti i otvorenosti svoga rada.

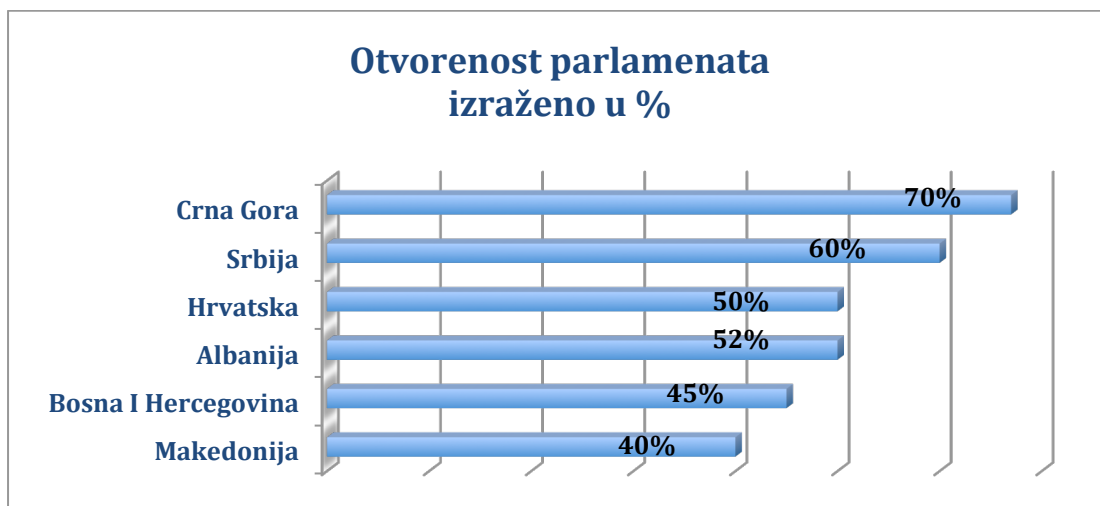
⁷ Deklaracija o otvorenosti parlamenata, <http://www.otvoreniparlament.rs/deklaracija-o-otvorenosti-parlamenata/>, pristupljeno 20.11.2015.

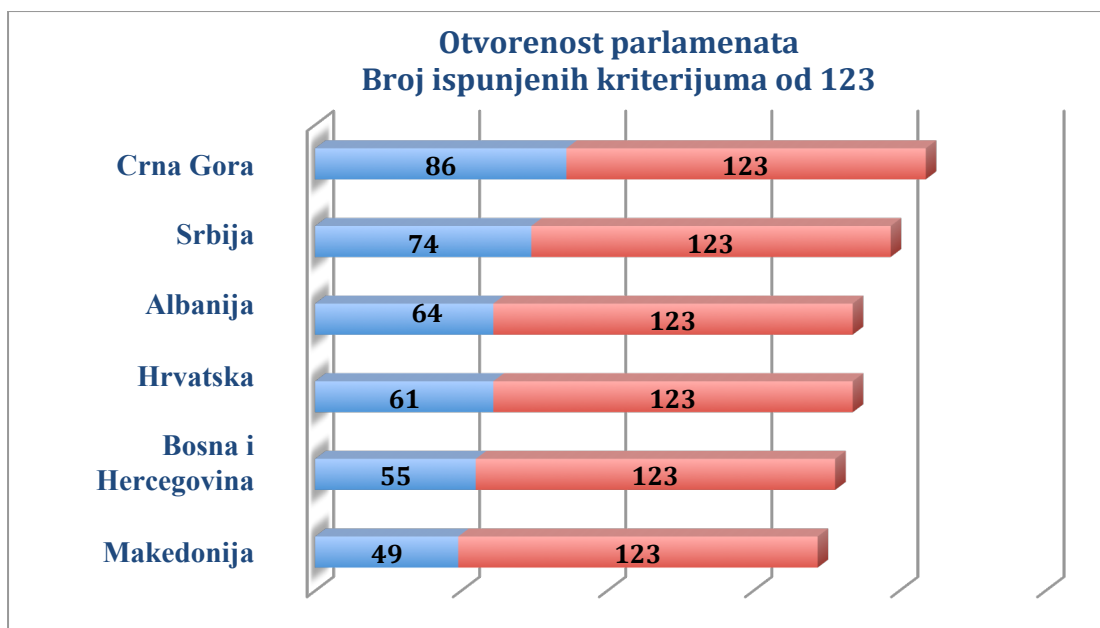
⁸ Deklaracija o otvorenosti parlamenata, <http://www.otvoreniparlament.rs/deklaracija-o-otvorenosti-parlamenata/>, pristupljeno 20.11.2015.

4. OTVORENOST PARLAMENTA U REGIONU

4.1. GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

- ✓ Rezultati istraživanja pokazuju da, kao i prethodne godine, najveći broj indikatora ispunjava **Parlament Republike Crne Gore**, sa pozitivno ocenjenih **86 indikatora** od ukupno 123 (70% ispunjenih indikatora). Zatim sledi **Parlament Republike Srbije** sa ispunjena **74 indikatora** (60% ispunjenih indikatora). Na trećem mestu je **Parlament Republike Albanije** sa **64 ispunjena indikatora (52%)**. Sledi **Hrvatski Sabor** sa **61 ispunjenim indikatorom** (50% ispunjenih indikatora). Zatim **Parlamentarna skupština Federacije Bosne i Hercegovine** sa **55 pozitivno ocenjenih indikatora (45%)** i **Parlament Republike Makedonije** sa **49 ispunjenih indikatora (40% ispunjenih indikatora)**;
- ✓ Dok je većina parlamenta značajno unapredila transparentnost u pogledu dostupnosti podaka sa plenarnih sednica, većina podataka i dokumenata sa sednica odbora nije dostupna;
- ✓ Dokumenta objavljena na zvaničnim internet stranicama parlamenata koji su bili predmet istraživanja nisu objavljena u mašinski čitljivim formatima, što onemogućava njihovu dalju upotrebu i obradu. Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevaju se formati koje računari mogu direktno da obrađuju, poput XML, CSV, JSON ili Excel formata.

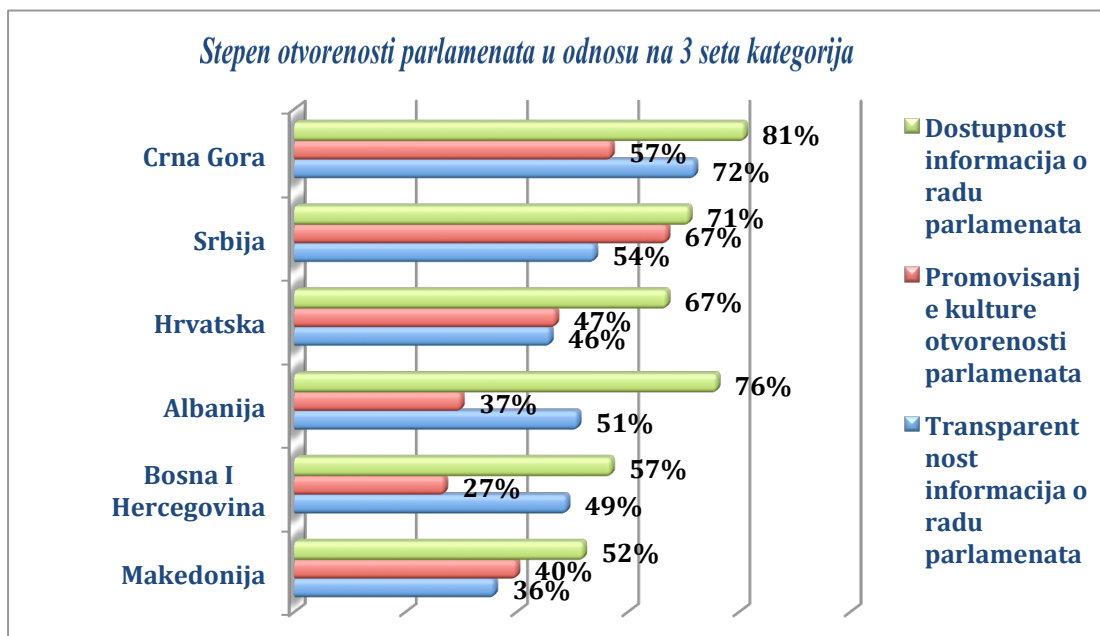
4.2 OPŠTA OCENA STEPENA OTVORENOSTI PARLAMENATA U REGIONU

Parlamenti u regionu proteklih godina prave značajan korak napred u pogledu otvorenosti i transparentnosti svoga rada. Pojedine indikatore ispunjavaju svi parlamenti koji su uzeti u obzir tokom istraživanja. Informacije o ulogama/nadležnostima parlamenata, internim pravilima i procedurama kao i Poslovnik o radu objavljuju svi parlamenti. Objavljuju se i osnovne informacije o biografijama narodnih poslanika, njihovim funkcijama u Parlamentu, tekstovi predloga zakona, kao i tekstovi usvojenih zakona.

Svi parlamenti usvojili su princip javnosti kao jedno od najvažnijih načela i jasno definisali slučajeve pod kojima je moguće izuzeće javnosti. Služba za odnose sa javnošću i Služba za edukaciju građana uspostavljena je u svim parlamentima. Parlamenti su omogućili izveštavanje medija, posete građana parlamentu i besplatan pristup informacijama koje se objavljuju na internet stranici parlamenta. Na zvaničnim stranicama većine parlamenata postoji kontakt forma putem koje građani mogu da kontaktiraju svoje predstavnike.

Ipak u pogledu otvorenosti parlamenata, **nedostaje** veća transparentnost podataka u vezi sa sednicama odbora, zatim detaljne informacije o narodnim poslanicima – informacije o njihovoj stručnoj spremi, zanimanju, formalnom obrazovanju i radnim biografijama, zatim njihovom imovinskom stanju, kao i veća budžetska transparentnost. Pored toga veliki nedostatak jeste i nepostojanje godišnjeg plana zakonodavnih aktivnosti u većini posmatranih zemalja, kao i to što većina zemlja nije usvojila Zakona o lobiranju, koji bi jasno definisao pravila i procedure sastanaka javnih funkcionera sa interesnim grupama i registrovanim lobistima. Nedostaje direktna komunikacija poslanika i građana, pre svega kroz mehanizam poslaničkih kancelarija. Pored toga, parlamenti nisu aktivni i ne komuniciraju sa građanima putem društvenih mreža (Facebook i Twitter). Nijedan parlament ne objavljuje podatke u

mašinski čitljivim formatima odnosno formatima koje ljudi mogu da vide i pročitaju ali mašine (računari) ne mogu da ih dalje obrađuju.⁹

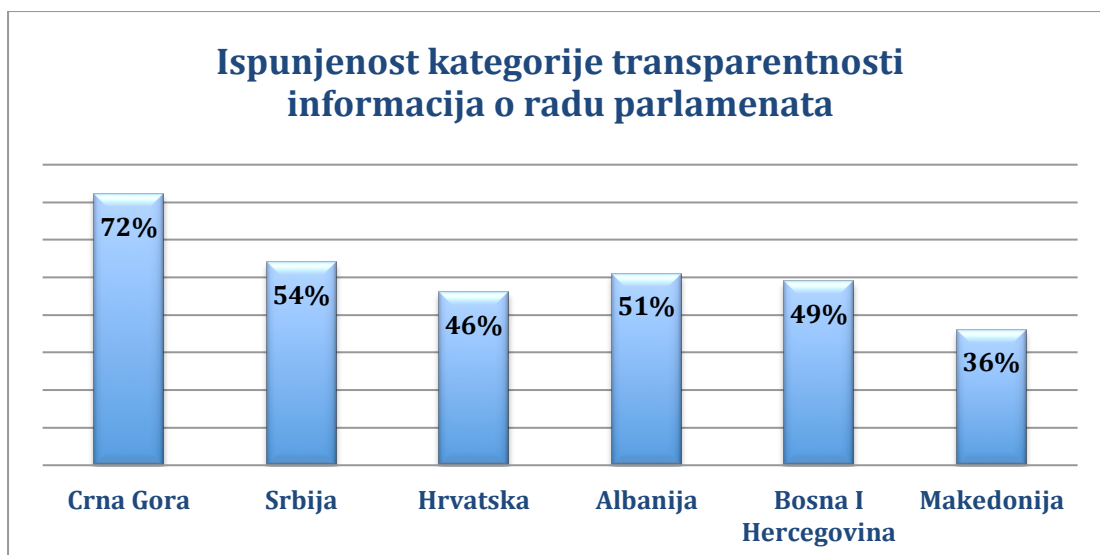

4.3 TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENATA

Prva kategorija indikatora obuhvata pitanje transparentnosti informacija o radu parlamenata, i sastoji se od **72 indikatora** koji se odnose na objavljivanje podataka u vezi sa funkcijama parlamenata, poslanicima, procedurama i propisima u parlamentima, svim poslovima i dokumentima u vezi sa plenarnim sednicama i zasjedanjima odbora, kao i objavljivanje izveštaja, detaljnih budžeta i arhivskih informacija.

Raspon ispunjenosti kriterijuma kreće se od **36% do 72%**. U okviru ove kategorije prednjači **Parlament Crne Gore sa 72%** ispunjenih indikatora, odnosno 52 ispunjena indikatora od ukupno 72. Sledi ga **Parlament Srbije sa 54% pozitivno ocenjenih indikatora**. Zatim **Parlament Republike Albanije sa 51% pozitivno ocenjenih indikatora** i **Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine sa 49% ispunjenih indikatora**. **Hrvatski Sabor ispunjava 46% indikatora dok Parlament Makedonije ispunjava 36% indikatora** u okviru ove kategorije.

⁹ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevamo formate koje računari mogu direktno da obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata.

Svi parlamenti objavljuju informacije o svojim ulogama i nadležnostima, zatim dokumenta kojima se definišu interna pravila i procedure, kao i Poslovnik o radu i osnovne biografske podatke narodnih poslanika. Takođe, visoka je ispunjenost kriterijuma kada se radi o objavljivanju zapisnika sa plenarnih sednica, objavljivanju stenobebeški, video zapisa i rezultata glasanja.

Međutim, na većini zvaničnih internet stranica parlamenata **nije** moguće pronaći detaljne budžetske podatke – budžete za prethodne dve godine, kao i aktuelne budžete u tabelarnoj i narativnoj formi. Pored toga nije moguće pronaći ni podatke o prisustvu narodnih poslanika i broju njihovih obraćanja na plenarnim sednicama.

Takođe, istraživanje je pokazalo da parlamenti značajno **zaostaju** kada se radi o objavljivanju podataka o aktivnostima poslanika u radu odbora kao i dokumenata koju nastavju u radu odbora. Takođe, većina parlamenata ne objavljivanje tekstove amandmana na predložene zakone niti imaju tkz. “put zakona” (vizuelno prikazan detaljan put koji jedan predlog zakona prođe do svoga usvajanja). U većini parlamenata nije usvojen Zakon o lobiranju.

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTATA						
	Srbija	Crna Gora	Hrvatska	BiH	Makedonija	Albanija
Dokumenta o ulogama/nadležnostima Parlamenta	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Organizaciona šema Parlamenta	✓	✓	✗	✓	✓	✓
Sistematizacija radnih mesta	✓	✓	✗	✗	✗	✗

Dokumenta o internim pravilima i procedurama	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dokumenta o administrativnim pravilima i procedurama	✓	✓	✓	✗	✗	✓
Informator o radu	✓	✓	✗	✗	✓	✓
Ažuriranje Informatora o radu	✓	✓	✗	✗	✓	✓
Poslovnik o radu Parlamenta	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Plan zakonodavnog rada za 2015. Godinu	✗	✓	✗	✗	✗	✓
Izveštaj zakonodavnog rada za 2014. Godinu	✓	✓	✗	✗	✓	✗
Etički kodeks ponašanja poslanika	✗	✓	✓	✓	✗	✗
Dostupnost Etičkog kodeksa na internet stranici Parlamenta	✗	✓	✓	✓	✗	✗
Budžet Parlamenta za 2015. godinu	✓	✓	✗	✓	✗	✓
Budžeti Parlamenta za 2014. i 2013. godinu	✗	✓	✗	✓	✗	✗
Detaljan budžet (tabelarno i narativno)	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Polugodišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓	✓	✗	✗	✗	✓
Godišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓	✓	✓	✗	✗	✓
Plan javnih nabavki za 2015. godinu	✗	✓	✓	✓	✗	✗
Pozivi i odluke na postupak javnih nabavki	✓	✓	✗	✓	✗	✗
Ugovori i aneksi na postupke javnih nabavki	✗	✓	✓	✗	✗	✗
Biografije poslanika	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Radne biografije poslanika	✗	✓	✗	✓	✗	✓
Stručna sprema poslanika	✗	✓	✓	✓	✗	✗
Formalno obrazovanje poslanika	✗	✓	✓	✓	✓	✓

Zanimanje poslanika	✓	✗	✓	✓	✓	✗
Funkcije poslanika u Parlamentu	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pripadnost političkim partijama	✓	✓	✓	✓	✗	✓
Pripadnost poslaničkom klubu	✓	✗	✓	✓	✓	✗
Članstvo u odborima	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Članstvo u neformalnim poslaničkim grupama	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Kontakt telefon poslanika	✗	✓	✓	✗	✗	✓
Kontakt e-mail poslanika	✗	✓	✓	✓	✗	✓
Profili poslanika na društvenim mrežama	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Web site-ovi poslanika	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Predlozi zakona koje poslanici podnose	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Amandmani	✗	✓	✗	✗	✗	✓
Prisustvo poslanika plenarnim sednicama	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Broj obraćanja na plenarnim sednicama	✗	✗	✓	✗	✗	✗
Prisustvo poslanika na sednicama odbora	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Broj obraćanja poslanika na sednicama odbora	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Informacije o zaposlenima u Službi Parlamenta	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kontakt telefon zaposlenih u Službi Parlamenta	✓	✗	✓	✓	✗	✓
Troškovi zaposlenih u Službi Parlamenta	✓	✓	✗	✗	✗	✗
Imovinke kartice poslanika	✗	✓	✗	✗	✗	✓
Ažuriranje imovinskih kartica	✗	✓	✗	✗	✗	✓
Podaci o primanjima poslanika u Parlamentu	✓	✓	✗	✗	✗	✗

Podaci o primanjima poslanika u drugim državnim institucijama	X	✓	X	X	X	X
Troškovi putovanja poslanika	✓	X	X	X	X	X
Mesečni kalendar parlamentarnih aktivnosti	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Obaveštenje o sazivanju plenarne sednice	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Stenobeležke plenarnih sednica	✓	✓	X	✓	✓	✓
Standardizovani zapisnici plenarnih sednica	✓	✓	✓	✓	X	X
Video zapisi plenarnih sednica	✓	✓	✓	X	✓	✓
Audio zapisi plenarnih sednica	X	X	X	✓	X	X
Rezultati glasanja	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pozivi na sednice odbora	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Stenobeležke sednica odbora	X	X	X	X	X	✓
Standardizovani zapisnici sednica odbora	✓	✓	✓	✓	X	✓
Dokumenta koje odbori razmatraju	X	✓	X	✓	✓	X
Video zapisi sednica odbora	✓	X	X	X	X	X
Audio zapisi sednica odbora	X	X	X	X	X	X
Tekstovi predloga zakona	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Prateća dokumenta uz predloge zakona	X	✓	X	X	X	X
Tekstovi usvojenih zakona	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Amandmani	X	✓	X	X	X	✓
Dokumenta usvojena na plenarnim sednicama	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Komentarisanje zakonskih predloga	X	X	X	X	X	X
Put zakona	X	✓	X	X	X	X

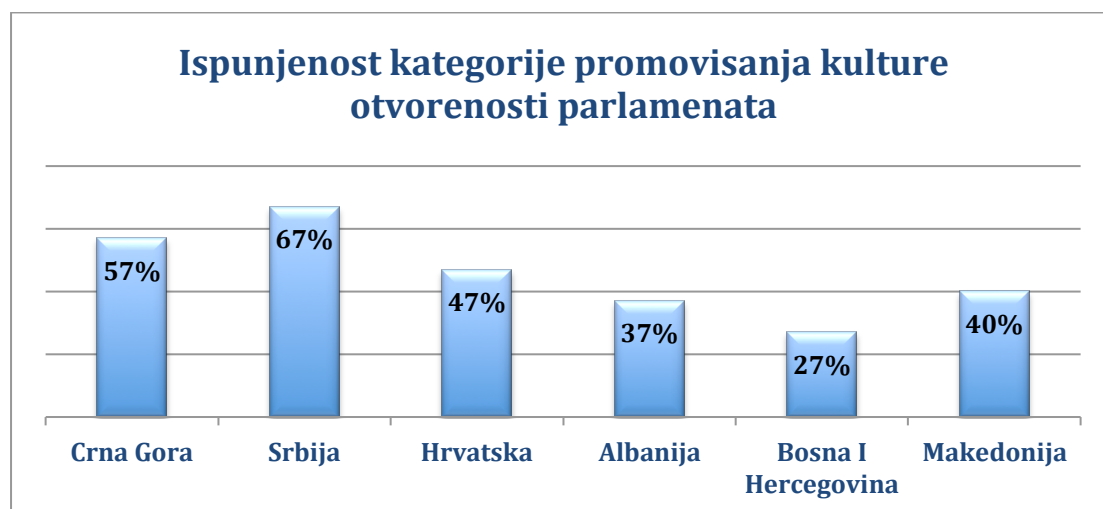
Usvojen Zakon o lobiranju	X	✓	X	X	✓	X
Agende sastanaka lobista i poslanika	X	X	X	X	X	X
Zapisnici sastanaka lobista i poslanika	X	X	X	X	X	X
Dokumenta dobijena od lobista u cilju uticanja na process donošenja odluka	X	X	X	X	X	X

4.4. PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI

Kategorija promovisanja kulture otvorenosti parlamenata sadrži **30 indikatora** koji se odnose na stepen uključivanja javnosti i građana u parlamentarne aktivnosti, postojanje jedinica za saradnju sa civilnim sektorom i edukaciju građana, ali i mehanizme komunikacije građana i poslanika putem poslaničkih kancelarija i društvenih mreža.

U odnosu na prethodnu godinu, postoji napredak u pogledu uspostavljanja institucionalnih mehanizama saradnje parlamenta i civilnog sektora. Analiza istraživanja pokazala je da parlamenti Srbije, Crne Gore, Hrvatske i Albanije imaju razvijene mehanizme saradnje sa organizacijama civilnog društva.

Parlament Republike Srbije u ovoj kategoriji ispunjava najveći broj indikatora, 20 od 30, što čini **67% ispunjenih indikatora**. Sledi **Parlament Crne Gore** sa **57% ispunjenih indikatora**, i **Hrvatski Sabor** sa **47% ispunjenih indikatora**. Iza njih su **Parlament Makedonije** sa **40% ispunjenosti**, **Parlament Republike Albanije** ispunjava **37% indikatora**, dok se **Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine** nalazi na poslednjem mestu sa **27% ispunjenih indikatora**.

Svi parlamenti usvojili su princip javnosti u svojim dokumentima i jasno definisali pravila i procedure pod kojima javnost može biti izuzeta iz parlamentarnih aktivnosti. Svi parlamenti imaju unutrašnje jedinice zadužene za odnose sa javnošću i edukaciju građana.

Pored činjenice da nijedan parlament koji je bio obuhvaćen istraživanjem nije usvojio **Deklaraciju o otvorenosti parlamenata**, takođe **nedostaje** bliža saradnja sa predstavnicima civilnog sektora kroz mehanizme institucionalne saradnje, tamo gde oni već ne postoje.

Parlamenti koji imaju uspostavljene institucionalne mehanizme saradnje sa civilnim društvom treba da jasno definišu pravila i procedure na koji način civilno društvo može da se uključi u njihov rad. Pored toga, osim Parlamenta Srbije, samo Parlament Albanije ima poslaničke kancelarije, kojim se znatno unapređuje komunikacija građana i njihovih predstavnika. U Parlamentu Srbije poslaničke kancelarije se osnivaju na inicijativu narodnih poslanika, i ne finansiraju se iz budžeta Parlamenta.

Pored toga, ono što **nedostaje** većini parlamenata je i redovno ažuriranje sekcije posvećene edukaciji građana kao i objavljivanje svih materijala koje ova jedinica koristi u svom radu. Prisustvo i dvosmerna komunikacija na društvenim mrežama je nedostatak svih parlamenata u regionu.

PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENATA						
	Srbija	Crna Gora	Hrvatska	BiH	Makedonija	Albanija
Usvojena Deklaracija o otvorenosti parlamenata	X	X	X	X	X	X
Parlamentarna grupa/odbor posvećen pitanjima otvorenosti	✓	X	X	X	X	X
Usvojen princip javnosti rada	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće javnosti	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kontakt forma poslanika	✓	✓	✓	✓	✓	X
E-peticije	X	X	X	X	X	X

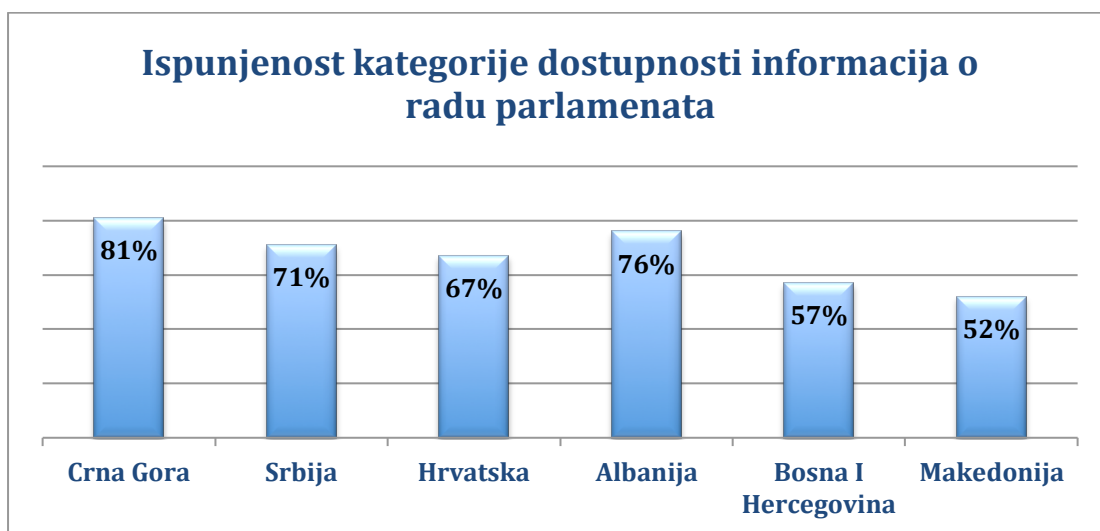
Služba za odnose sa javnošću	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kontakt podaci Službe	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Jedinica za edukaciju građana	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Kontakt osobe jedinice za edukaciju	✓	✓	✓	✗	✓	✗
Ažuriranje informacija o radu jedinice za edukaciju	✗	✓	✓	✗	✗	✗
Materijali jedinice za edukaciju	✓	✓	✓	✓	✗	✗
Objašnjenje na koji način mogu da se koriste programi jedinice za edukaciju	✓	✓	✗	✓	✗	✗
Statistika o broju građana koji su učestvovali u programima jedinice za edukaciju	✓	✓	✓	✗	✗	✗
Sekcija za saradnju sa civilnim društvom	✓	✓	✗	✗	✗	✓
Forma za ostvarivanje ove saradnje	✓	✓	✗	✗	✗	✓
Institucionalizovan mehanizam saradnje sa CSO	✓	✓	✓	✗	✗	✓
Načini na koje CSO mogu da se uključe u rad	✗	✗	✓	✗	✗	✗
Saradnja sa organizacijama koje se bave monitoringom rada Parlamenta	✓	✓	✓	✗	✗	✓
Poslaničke kancelarije	✓	✗	✗	✗	✗	✓
Informacije o poslaničkim kancelarijama u aktuelnom sazivu	✓	✗	✗	✗	✗	✓

Da li se kancelarije finansiraju iz budžeta Parlamenta	X	X	X	X	X	X
Troškovi kancelarija	X	X	X	X	X	X
Predstavljenost rada Parlamenta na društvenim mrežama						
Facebook	X	X	✓	X	✓	X
Da li se redovno ažurira	X	X	X	X	✓	X
Twitter	✓	X	X	X	✓	X
Da li se redovno ažurira	X	X	X	X	✓	X
Youtube	✓	✓	X	X	✓	X
Da li se redovno ažurira	✓	✓	X	X	X	X
Uslovi korišćenja podataka koji se objavljuju	X	X	X	X	X	X

4.5 DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA

Kategorija o dostupnosti informacija o radu parlamenata sadrži **21 indikator**, koji su u vezi sa mogućnostima za izveštavanje medija sa parlamentarnih aktivnosti, posetama građana i prisustvu plenarnim sednicama, pristupom informacijama, opremljenosti sajtova i mogućnostima praćenja rada putem novih tehnologija. U Deklaraciji o otvorenosti parlamenata naglašava se da parlamenti moraju da omoguće da informacije budu dostupne svim građanima bez diskriminacije, preko više načina informisanja, uključujući lično neposredno posmatranje, štampane medije, radio i emitovanja uživo ili po zahtevu na internetu.

Ispunjenost indikatora kreće se između 52% i 81%. Najveći procenat ispunjenosti indikatora u okviru ove kategorije ima **Parlament Crne Gore** – 17 pozitivno ocenjenih indikatora od 21, što iznosi **81%**. Slede **Parlament Republike Albanije sa 76% ispunjenih indikatora** i **Parlament Srbije sa 71%** pozitivno ocenjenih indikatora. **Hrvatski Sabor ima 67%** ispunjenih indikatora. Najslabije ocenjeni parlamenti u okviru ove kategorije su **Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine sa 57%** ispunjenih indikatora i **Parlament Makedonije sa 52%**.

Svi parlamenti koji su obuhvaćeni istraživanjem omogućili su medijima da izveštavaju sa parlamentarnih aktivnosti, i jasno su definisali procedure prilikom izuzeća medija sa istih. Pored toga svi parlamenti pružaju mogućnost poseta građana i objavljuju detaljna uputstva za posete. Sve informacije koje parlamenti objavljuju na zvaničnim internet stranicama su dostupne i slobodne za korišćenje i objavljuju se u otvorenim formatima. Pod otvorenim formatima podrazumevamo dokumenta koja mogu da se kopiraju i pretražuju, sve osim dokumenata poput zatvorenog pdf i svih formi skeniranih dokumenata, poput jpg, jpeg i sl. Internet stranice parlamenata u regionu imaju funkcionalne pretraživače i dostupne su na više jezika.

Sa druge strane na sajtovima većine parlamenata **ne postoje** precizna uputstva na koji način građani mogu da prisustvuju plenarnim sednicama, kao i sednicama odbora odnosno kako i kome bi trebalo da se prijave. Većina parlamenata nema javno dostupan Vodič za slobodan pristup informacijama, kao ni online bazu i statistiku zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja. Dokumenta koja parlamenti objavljuju na zvaničnim stranicama nisu u mašinski čitljivim formatima.¹⁰

DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA

	Srbija	Crna Gora	Hrvatska	BiH	Makedonija	Albanija
Prisustvo medija	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Pravila i procedure kojima se definiše izuzeće medija	✓	✓	✓	✓	✓	✓

¹⁰ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevamo formate koje računari mogu direktno da obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata.

Procedure za akreditaciju medija	✓	✓	✓	X	X	✓
Posete građana Parlamentu	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Uputstvo za posete građana	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Prisustvo građana plenarnim sednicama	✓	✓	✓	X	✓	✓
Uputstva za prisustvo građana plenarnim sednicama	X	X	✓	X	X	✓
Prisustvo sednicama odbora (građani, OCD)	✓	✓	✓	X	✓	✓
Uputstvo za prisustvo sednicama odbora	X	X	X	X	X	✓
Slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na sajtu Parlamenta	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vodič za Slobodan pristup informacijama	X	✓	X	✓	X	✓
Dokumenta koja su u posedu Parlamenta	✓	✓	X	X	X	✓
Kontakt podaci službenika za SPI	✓	✓	✓	✓	X	✓
Online baza zahteva i odgovora za SPI	X	✓	X	X	X	X
Statistika zahteva za SPI	X	✓	X	X	X	X
Objavljivanje dokumenata u otvorenim formatima	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima	X	X	X	X	X	X
Internet stranica Parlamenta dostupna na više jezika	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Funkcionalan pretraživač	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Redovno obaveštavanje građana o parlamentarnim aktivnostima	✓	X	✓	✓	✓	X
Internet stranica prilagođena osobama sa invaliditetom	✓	✓	X	✓	X	X

4.6 PRIMERI DOBRE PRAKSE

- ✓ [Parlamenti Srbije, Crne Gore, Hrvatske i Albanije](#) imaju razvijene mehanizme saradnje sa organizacijama civilnog društva;
- ✓ Parlament Crne Gore objavljuje [plan zakonodavnog rada](#) za tekuću godinu;
- ✓ Parlamenti [Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine](#) usvojili su Etički kodeks ponašanja narodnih poslanika;
- ✓ Parlament [Bosne i Hercegovine](#) objavljuje detaljne biografije narodnih poslanika;
- ✓ Parlament [Crne Gore objavljuje imovinske kartice](#) narodnih poslanika;
- ✓ Parlament Crne Gore objavljuje [amandmane](#) na predložene zakone, kao i “put zakona”;
- ✓ Parlamenti [Crne Gore i Makedonije](#) usvojili su Zakon o lobiranju;
- ✓ Parlament Makedonije je [aktivan na društvenim mrežama](#);
- ✓ Parlament Srbije na zvaničnom sajtu objavljuje informacije o [mehanizmu poslaničkih kancelarija](#), kojima se omogućava direktan kontakt građana i narodnih poslanika. Poslaničke kancelarije se osnivaju na inicijativu narodnih poslanika, i ne finansiraju se iz budžeta Parlamenta Srbije. Poslaničke kancelarije ima i Parlament Albanije;
- ✓ Parlament Republike Albanije objavljuje [detaljna uputstva na koji način zainteresovane strane mogu da prisustvuju sednicama odbora](#);

4.7 OPŠTE PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE OTVORENOSTI PARLAMENTA

Usvajanjem **Deklaracije o otvorenosti parlamenta** parlamenti u regionu bi potvrdili svoje strateško opredeljenje za poštovanje standarda i principa koji su ovom deklaracijom ustanovljeni – veća otvorenost, transparentnost u radu i uključivanje građana u proces donošenja odluka.

Pored toga, potrebno je da parlamenti:

- *S obzirom da su članovi Radne grupe za zakonodavnu otvorenost u okviru Partnerstva za otvorenu upravu, da izrade Akcione planove za unapređenje transparentnosti i otvorenosti parlamenta, i poboljšaju javne konsultacije tokom zakonodavnog postupka. Na taj način bi, razmenom znanja i iskustava vlada, parlamenata, civilnog društva i međunarodnih institucija, bila unapređena mogućnosti za otvaranje zakonodavnog procesa.*
- *Objavljuju dokumente koje nastaju u zakonodavnom procesu u strukturiranim podacima (xml, xtml) kako bi se povećala njihova mašinska čitljivost i omogućio daljinski pristup i preuzimanje velikog broja podataka; Obezbeđujući dostupnost podataka u formatima koji su mašinski čitljivi, odnosno mašine mogu da ih ponovo obrađuju i ponovo objavljuju, učiniće ove podatke dostupnije građanima*

- *Unaprede saradnju sa civilnim sektorom kroz jasno definisanje pravila i procedura putem kojih OCD, stručna javnost mogu da se uključe u rad parlamenata.*
- *Unaprede transparentnost budžetskih podataka, objavljivanjem detaljnih podataka u narativnom i tabelarnom – mašinski čitljivom formatu;*
- *Objavljuju detaljne biografije narodnih poslanika, i to podatke o njihovom profesionalnom iskustvu i formalnom obrazovanju kao i o njihovim drugim pozicijama u javnom sektoru, što bi se moglo postići popunjavanjem standardizovanog upitnika od strane poslanika na početku svakog saziva;*
- *Na profilima poslanika objavljuju podatke o njihovim parlamentarnim aktivnostima, i to: prisustvo i broj obraćanja na plenarnim sednicama i sednicama odbora, kao i rezultate glasanja o dokumentima nastalim u radu odbora;*
- *Na profilima poslanika objavljuju podatke o imovinskom stanju i njihovim parlamentarnim i vanparlamentarnim prihodima u mašinski čitljivim formatima;*
- *Objavljuju podatke i materijale koji su nastali na sednicama odbora – u vidu video, audio zapisa, kompletnih stenobeleski i rezultata glasanja sa sednica;*
- *Objavljuju amandmane koje poslanici podnose;*
- *Omoguće komentarisanje zakonskih predloga putem online mehanizma;*
- *Unaprede direktnu komunikaciju sa građanima kroz uspostavljanje mehanizma poslaničkih kancelarija;*
- *Unaprede aktivnost i prisustvo na društvenim mrežama, tako što će otvoriti zvanične profile i aktivno voditi nalog za dvosmernu komunikaciju sa građanima;*
- *Usvoje Zakon o lobiranju, kojim bi se definisala pravila sastanaka poslanika sa predstavnicima interesnih grupa, što će doprineti da doprinese transparentnosti u donošenju javnih odluka.*

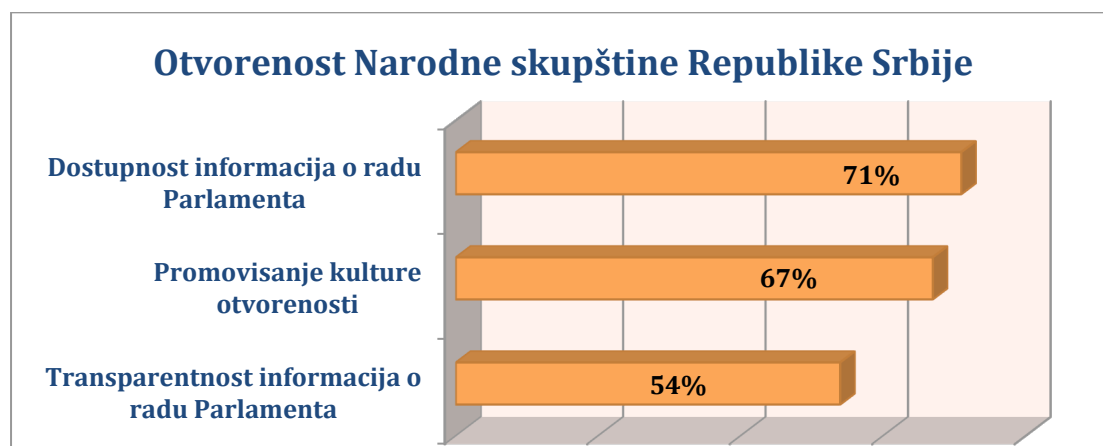
5. OTVORENOST PARLAMENTA U REGIONU SA PREPORUKAMA

5.1 NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Narodna skupština Republike Srbije ispunjava ukupno 74 od 123 indikatora (60%) koja su obuhvaćena ovim istraživanjem.

U odnosu na istraživanje koje je sprovedeno oktobra 2014. godine, Narodna skupština Republike Srbije je značajno unapredila svoju otvorenost.¹¹ U proteklih godinu dana Parlament Srbije uspostavio je značajan mehanizam saradnje sa organizacijama civilnog društva, na nivou neformalnih parlamentarnih grupa, i time napravio važan korak napred u uspostavljanju institucionalnog modela saradnje.

Tokom 2015. godine u Narodnoj skupštini Republike Srbije osnovane su dve neformalne parlamentarne grupe - [Parlamentarni forum za energetske politiku](#) i [Parlamentarna grupa za otvoreni parlament](#), u cilju bliže saradnje Parlamenta sa organizacijama civilnog društva.

Prema prvoj kategoriji indikatora, **transparentnosti informacija o radu parlamenata**, Narodna skupština Republike Srbije ispunjava **39 od 72 indikatora (54%)**.

Transparentnost informacija o plenarnim sednicama i sednicama odbora je omogućena, mada ne u potpunosti.

Dostupni su zapisnici, video zapisi, stenobeleske i rezultati glasanja sa plenarnih sednica. **Nedostaju** informacije o prisustvu i aktivnostima narodnih poslanika na

¹¹ U obzir je uzeta nova metodologija po kojoj je istraživanje 2015. godine rađeno. Iako procentualno veći broj kriterijuma Narodna skupština Republike Srbije ispunjava istraživanjem 2014. godine, dve metodologije nije moguće porediti, jer su kriterijumi u odnosu na prošlogodišnje istraživanje značajno razloženi. Ipak, Parlament Srbije je značajno napredovao, najviše u pogledu otvorenosti.

plenarnim sednicama. Parlament ne objavljuje tekstove amandmana koje poslanici podnose na predložene zakone niti rezultate glasanja poslanika sa sednica odbora.

Kada je reč o sednicama odbora, Parlament Srbije objavljuje zapisnike i video zapise sa sednica odbora. **Nedostaju** stenobeleske sa sednica odbora, kao i podaci o prisustvu i aktivnostima poslanika na istim.

Ovi podaci postoje u internom sistemu Narodne skupštine Republike Srbije, e-parlamentu, koji je na raspolaganju narodnim poslanicima ali ne i široj javnosti.

Skupština Srbije objavljuje i osnovne podatke o poslanicima, njihova zanimanja, pripadnost političkim partijama i funkcije koje oni obavljaju u Narodnoj skupštini, ali **ne objavljuje** radne biografije, podatke o stručnoj spremi i formalnom obrazovanju poslanika, zatim kontakte i podatke o imovinskom stanju.

Parlament Republike Srbije je jedan od retkih parlamenata u regionu koji objavljuje podatke o platama narodnih poslanika u Parlamentu, a koji se mogu pronaći u okviru [Informatora o radu](#), i jedini je Parlament koji objavljuje troškove poslanika sa zvaničnih/službenih putovanja. Pored toga, Narodna skupština objavljuje dokumenta u kojima su definisane njene uloge/nadležnosti, zatim interna i administrativna pravila i procedure, kao i organogram i sistematizaciju radnim mesta.

Parlament Republike Srbije **nema** usvojen plan zakonodavnog rada za tekuću godinu, kao ni objavljene budžete za prethodne dve godine (budžet je moguće pronaći u okviru Zakona o budžetu Republike Srbije, ali ne i zasebno). Pored toga nedostaje i pregledniji i potpuniji uvid u kompletan put kroz koji prolazi jedan zakon tokom procesa usvajanja ("put zakona" predstavlja vizuelni prikaz puta koji jedan predlog zakona prođe do svog usvajanja). Parlament Srbije i dalje nema usvojen Zakon o lobiranju, iako se o ovom zakonu već duže vreme priča u javnosti i insistira se na njegovom usvajanju, on još nije ušao u skupštinsku proceduru. Pored toga, Skupština Srbije nema usvojen ni Etički kodeks ponašanja poslanika. Radna grupa za izradu Kodeksa ponašanja narodnih poslanika formirana je sredinom 2014. godine, ali predlogom teksta Etičkog kodeksa još nije usvojen.

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA

Ispunjenost kriterijuma

Dokumenta o ulogama/nadležnostima Parlamenta

Organizaciona šema Parlamenta

Sistematizacija radnih mesta

Dokumenta o internim pravilima i procedurama	✓
Dokumenta o administrativnim pravilima i procedurama	✓
Informator o radu	✓
Ažuriranje Informatora o radu	✓
Poslovnik o radu Parlamenta	✓
Plan zakonodavnog rada za 2015. godinu	X
Izveštaj zakonodavnog rada za 2014. godinu	✓
Etički kodeks ponašanja poslanika	X
Dostupnost Etičkog kodeksa na internet stranici Parlamenta	X
Budžet Parlamenta za 2015. godinu	✓
Budžeti Parlamenta za 2014. i 2013. godinu	X
Detaljan budžet (tabelarno i narativno)	✓
Polugodišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓
Godišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓
Plan javnih nabavki za 2015. godinu	X
Pozivi i odluke na postupak javnih nabavki	✓
Ugovori i aneksi na postupke javnih nabavki	X
Biografije poslanika	✓
Radne biografije poslanika	X
Stručna sprema poslanika	X
Formalno obrazovanje poslanika	X
Zanimanje poslanika	✓

Funkcije poslanika u Parlamentu	✓
Pripadnost političkim partijama	✓
Pripadnost poslaničkom klubu	✓
Članstvo u odborima	✓
Članstvo u neformalnim poslaničkim grupama	X
Kontakt telefon poslanika	X
Kontakt e-mail poslanika	X
Profili poslanika na društvenim mrežama	✓
Web site-ovi poslanika	X
Predlozi zakona koje poslanici podnose	✓
Amandmani	X
Prisustvo poslanika plenarnim sednicama	X
Broj obraćanja na plenarnim sednicama	X
Prisustvo poslanika na sednicama odbora	X
Broj obraćanja poslanika na sednicama odbora	X
Informacije o zaposlenima u Službi Parlamenta	✓
Kontakt telefon zaposlenih u Službi Parlamenta	✓
Troškovi zaposlenih u Službi Parlamenta	✓
Imovinke kartice poslanika	X
Ažuriranje imovinskih kartica	X
Podaci o primanjima poslanika u Parlamentu	✓
Podaci o primanjima poslanika u drugim državnim institucijama	X
Troškovi putovanja poslanika	✓

Mesečni kalendar parlamentarnih aktivnosti	✓
Obaveštenje o sazivanju plenarne sednice	✓
Stenobeležke plenarnih sednica	✓
Standardizovani zapisnici plenarnih sednica	✓
Video zapisi plenarnih sednica	✓
Audio zapisi plenarnih sednica	X
Rezultati glasanja	✓
Pozivi na sednice odbora	✓
Stenobeležke sednica odbora	X
Standardizovani zapisnici sednica odbora	✓
Dokumenta koje odbori razmatraju	X
Video zapisi sednica odbora	✓
Audio zapisi sednica odbora	X
Tekstovi predloga zakona	✓
Prateća dokumenta uz predloge zakona	X
Tekstovi usvojenih zakona	✓
Amandmani	X
Dokumenta usvojena na plenarnim sednicama	✓
Komentarisanje zakonskih predloga	X
Put zakona	X
Zakon o lobiranju	X
Agende sastanaka lobista i poslanika	X
Zapisnici sastanaka lobista i poslanika	X

Dokumenta dobijena od lobista u cilju
uticanja na process donošenja odluka

X

U okviru druge kategorije, **promovisanju kulture otvorenosti parlamenata**, Narodna skupština Republike Srbije ispunjava **20 od 30 postavljenih indikatora (67%)**.

Parlament Srbije napravio je veliki korak napred u procesu uspostavljanja institucionalnog mehanizma za saradnju sa organizacijama civilnog društva, i to kroz formiranje [Neformalne parlamentarne grupe za otvoreni parlament](#). Septembra 2015. godine narodni poslanici, predstavnici svih parlamentarnih grupa i predstavnici Službe Narodne skupštine Republike Srbije okupili su se oko zajedničkog cilja, unapređenja transparentnosti i otvorenosti rada Parlamenta, kao i većeg učešća građana u parlamentarnim procesima. To je, svakako, najveći napredak Parlamenta Srbije u proteklih godinu dana.

Na zvaničnoj internet stranici Parlamenta jasno je izdvojena kontakt forma putem koje građani mogu da kontaktiraju narodne poslanike. Narodna skupština ima jedinicu za edukaciju građana i posebno izdvojen [kanal komunikacije za saradnju sa civilnim sektorom](#). Značajan kanal za saradnju sa organizacijama civilnog društva nastao je nakon procesa konsultativnih sastanaka predstavnika civilnog sektora i Narodne skupštine Republike Srbije, tokom 2014. godine. Narodna skupština je na zvaničnoj internet stranici, u delu koji je posvećen saradnji sa civilnim sektorom pozvala organizacije civilnog društva da je obaveste o polju svog delovanja i željenom načinu saradnje sa, kako bi se u narednom periodu formirala jedinstvena baza organizacija civilnog društva za saradnju sa Narodnom skupštinom.

Parlament Srbije, uz Parlament Albanije, jedini je parlament u regionu koji ima razvijen mehanizam poslaničkih kancelarija, kojim se omogućava direktna komunikacija poslanika i građana.¹² Poslaničke kancelarije se osnivaju na inicijativu narodnih poslanika, i one se ne finansiraju se iz budžeta Parlamenta. S tim u vezi, na zvaničnoj internet stranici Parlamenta **nije moguće pronaći** troškove poslaničkih kancelarija.

Narodna skupština je Poslovníkom usvojila princip javnosti rada i precizno definisala kada je moguće izuzeti javnost. Parlament Srbije ima svoj zvanični Youtube kanal, koji se redovno ažurira. Ono što nedostaje jeste aktivno prisustvo na društvenim mrežama – Facebook-u i Twitter-u. Parlament ima otvoren Twitter profil, koji je zadnji put ažuriran 2011. godine.

Ono što Parlament Srbije **ne ispunjava**, u okviru ove kategorije jeste to što Skupština Srbije nije usvojila međunarodnu Deklaraciju o otvorenosti parlamenata, čime bi se potvrdilo strateško opredeljenje principima otvorenosti i transparentnosti. Pored toga Parlament nije Pored toga, ne postoji mogućnost da građani podnesu e-peticije.

¹² Parlament i Nacionalni demokratski institute (NDI) pokrenuli su 2009. godine pilot projekat otvaranja kancelarija za komunikaciju poslanika sa građanima na lokalnom nivou. Prva takva kancelarija otvorena je 2009. godine u Leskovcu.

PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENTA

Ispunjenost kriterijuma	
Usvojena Deklaracija o otvorenosti parlamenata	X
Parlamentarna grupa/odbor posvećen pitanjima otvorenosti	✓
Usvojen princip javnosti rada	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće javnosti	✓
Kontakt forma poslanika	✓
E-peticije	X
Služba za odnose sa javnošću	✓
Kontakt podaci Službe	✓
Jedinica za edukaciju građana	✓
Kontakt osobe jedinice za edukaciju	✓
Ažuriranje informacija o radu jedinice za edukaciju	X
Objavljivanje materijala	✓
Objašnjenje na koji način mogu da se koriste programi jedinice za edukaciju	✓
Statistika o broju građana koji su učestovali u programima jedinice za edukaciju	✓
Sekcija za saradnju sa civilnim društvom	✓
Forma za ostvarivanje ove saradnje	✓
Institucionalizovan mehanizam saradnje sa CSO	✓
Načini na koje CSO mogu da se uključe u rad	X

Saradnja sa organizacijama koje se bave monitoringom rada Parlamenta	✓
Poslaničke kancelarije	✓
Informacije o kancelarijama u aktuelnom sazivu	✓
Da li se kancelarije finansiraju iz budžeta	X
Troškovi kancelarija	X
Predstavljenost rada Parlamenta na društvenim mrežama	
Facebook	X
Da li se redovno ažurira	X
Twitter	✓
Da li se redovno ažurira	X
Youtube	✓
Da li se redovno ažurira	✓
Uslovi korišćenja podataka koji se objavljuju	X

U vezi sa trećom kategorijom kriterijuma, **dostupnosti informacija o radu parlamenata**, Narodna skupština Republike Srbije ispunjava **71% indikatora, (15/21)**.

Skupština Srbije omogućava izveštavanje medija sa plenarnih sednica, posete građana Narodnoj skupštini, kao i prisustvo građana plenarnim sednicama.

Kriterijumi koji **nisu ispunjeni** u okviru ove kategorije odnose se na postojanje preciznih uputstava na zvaničnom sajtu kome i na koji način zainteresovani građani ili organizacije civilnog društva treba da se prijave za prisustvo plenarnim sednicama i sednicama odbora.

Parlament Republike Srbije omogućava potpuno slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na zvaničnoj internet stranici. Dokumenta koja Parlament objavljuje su u otvorenom format.¹³ Zvanična internet stranica je dostupna na više jezika, ima funkcionalan pretraživač i prilagođena je osobama sa invaliditetom.

¹³ Pod otvorenim formatima podrazumevaju se dokumenta koja mogu da se kopiraju i pretražuju, sve osim zatvorenog pdf, kao i skeniranih formata poput jpg, jpeg I sl.

Narodna skupština Republike Srbije **ne objavljuje** Vodič za slobodan pristup informacijama od javnog značaja. Dokumenta objavljena na zvaničnoj internet stranici nisu u mašinski čitljivim formatima¹⁴, čime je u značajnoj meri onemogućena njihova dalja obrada i upotreba.

DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
Ispunjenost kriterijuma	
Prisustvo medija	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće medija	✓
Procedure za akreditaciju medija	✓
Posete građana Parlamentu	✓
Uputstvo za posete građana	✓
Prisustvo građana plenarnim sednicama	✓
Uputstva za prisustvo građana plenarnim sednicama	X
Prisustvo sednicama odbora (građani, OCD)	✓
Uputstvo za prisustvo sednicama odbora	X
Slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na sajtu Parlamenta	✓
Vodič za Slobodan pristup informacijama	X
Dokumenta koja su u posedu Parlamenta	✓
Kontakt podaci službenika za SPI	✓
Online baza zahteva i odgovora za SPI	X
Statistika zahteva za SPI	X

¹⁴ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevaju se formati koje računari mogu da preuzimaju i dalje obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata;

Objavljivanje dokumenata u otvorenim formatima	✓
Objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima	X
Internet stranica Parlamenta dostupna na više jezika	✓
Funkcionalan pretraživač	✓
Redovno obaveštavanje građana o parlamentarnim aktivnostima	✓
Internet stranica prilagođena osobama sa invaliditetom	✓

5.1.1 PREPORUKE

Narodna skupština Republike Srbije u proteklom periodu značajno je unapredila otvorenost svoga rada. Međutim, i pored toga postoji značajan prostor za unapređenje. Narodna skupština Republike bi pored usvajanja međunarodne **Deklaracije o otvorenosti parlamenata**, trebalo da:

- ✓ *S obzirom da je član Radne grupe za zakonodavnu otvorenost Partnerstva za otvorenu upravu da izradi Akcioni plan za unapređenje transparentnosti i otvorenosti parlamenta, i poboljša javne konsultacije tokom zakonodavnog postupka. Na taj način bi, razmenom znanja i iskustava parlamenaraca, zaposlenih u Službi Narodne skupštine i predstavnika civilnog društva bila unapređena mogućnosti za otvaranje zakonodavnog procesa. .*
- ✓ *Parlamentarne podatke objavljuje kao sirove podatke, u mašinski čitljivim formatima¹⁵, čime bi se omogućio daljinski pristup i preuzimanje velikog broja podataka, direktno ili putem aplikacionog programskog interfejsa (API);*
- ✓ *Objavljuje kompletne biografske podatke narodnih poslanika o njihovom profesionalnom iskustvu, formalnom obrzovanju, kao i njihove druge pozicije u javnom sektoru, kako bi bilo moguće uporediti ih što bi doprinelo povećanoj transparentnosti i jačanju integriteta poslanika. To bi bilo moguće postići pospunjavanjem standardizovanog upitnika od strane narodnih poslanika na početku svakog novog saziva;*
- ✓ *Na zvaničnim profilima poslanika objavljuje podatke o njihovim aktivnostim na plenarnim sednicama, i to: podatke o prisustvu i broju obraćanja na plenarnim sednicama, kao i amandmane predložene na predloge zakona u mašinski čitljivim formatima;*

¹⁵ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevaju se formati koje računari mogu direktno da preuzimaju i dalje obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata;

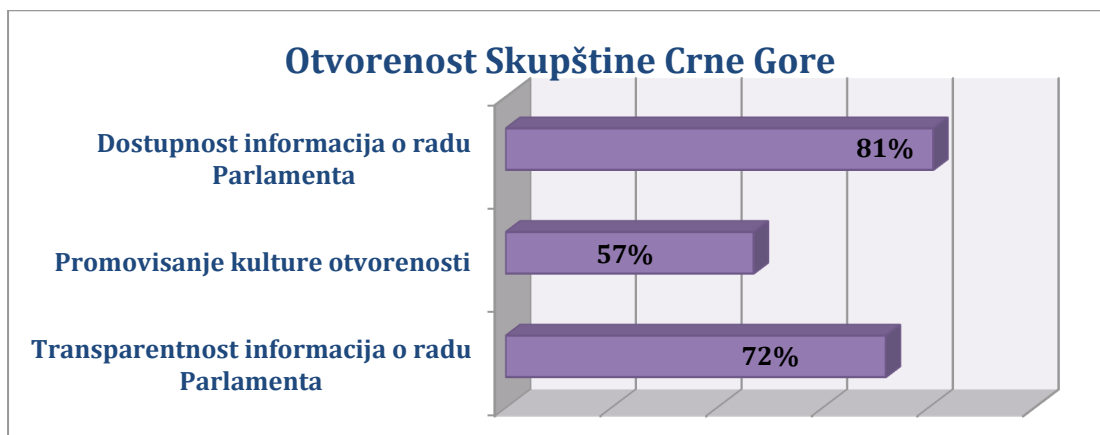
- ✓ *Objavljuje redovne mesečne, polugodišnje i godišnje statistike o aktivnostima narodnih poslanika na plenarnim sednicama, u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Poveća transparentnost rada odbora, objavljivanjem stenobeleski sa sednica, podataka o prisustvu poslanika sednicama kao i rezultate glasanja na sednicama odbora i to u mašinski čitljivim formatima: HTML, XML ili JSON formatu;*
- ✓ *Na zvaničnim profilima poslanika objavljuje redovnu statistiku o prisustvu i aktivnostima narodnih poslanika na sednicama odbora u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Objavljuje imovinske kartice narodnih poslanika (parlamentarni i vanparlamentarni prihodi) u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka). Podaci o imovini narodnih poslanika nalaze se na sajtu Agencije za borbu protiv korupcije, s toga bi prvi korak ka ispunjenju ovog indikatora bio link, na profilu svakog narodnog poslanika, koji bi vodio na sajt Agencije gde se nalaze njegovi prijavljeni podaci;*
- ✓ *Objavljuje “put zakona” – vizuelni prikaz puta koji jedan zakon prođe do svog usvajanja;*
- ✓ *Objavljuje amandmane za svaki zakon pojedinačno u mašinski čitljivim formatima, dostupnim za pretraživanje i analizu;*
- ✓ *Usvoji Etički kodeks ponašanja narodnih poslanika, kojim se utvrđuju pravila ponašanja narodnih poslanika i etička načela na osnovu kojih poslanici postupaju prilikom obavljanja svoje službene dužnosti;*
- ✓ *Aktivira i redovno ažurira profile na društvenim mrežama, u cilju unapređenja direktne komunikacije sa građanima;*
- ✓ *Usvoji Zakon o lobiranju kojim bi se definisala pravila sastanaka poslanika sa predstavnicima interesnih grupa, što će doprineti da se transparentnosti u donošenju javnih odluka.*

5.2 SKUPŠTINA REPUBLIKE CRNE GORE

Kada se radi o otvorenosti Skupštine Crne Gore, analizom postavljenih indikatora, utvrđeno je da Skupština Crne Gore ispunjava ispunjava **86 indikatora od ukupno 123 (67% ispunjenost indikatora)**.

Skupština Crne Gore je drugu godinu za redom najotvoreniji parlament u regionu. Skupština Crne Gore, uz Hrvatski Sabor, prvi je parlament u regionu koji je uspostavio institucionalni mehanizam saradnje sa organizacijama civilnog društva i time pružio primer dobre prakse ostalim parlamentima. Pored toga Skupština Crne Gore postavila je visoke standarde i u pogledu objavljivanja pojedinih zakonskih

dokumenata, pre svega amandmana, zatim godišnjeg plana zakonodavnih aktivnosti kao i detaljnih imovinskih kartica narodnih poslanika.

Prema prvoj kategoriji indikatora, **transparentnosti informacija o radu parlamenata**, Skupština Crne Gore ispunjava **52 indikatora od ukupno 72** (72% ispunjenost indikatora).

Postoji visok stepen transparentnosti u pogledu objavljivanja zakona, predloga zakona, amandmana i svih ostalih dokumenata koji su u vezi sa plenarnim sednicama. **Nedostaju** podaci o aktivnostima narodnih poslanika – prisustvo i aktivnosti poslanika na plenarnim sednicama.

Kada govorimo o transparentnosti rada odbora, Skupština Crne Gore objavljuje zapisnike sa sednica odbora, kao i dokumenta koja su nastala u radu istih. **Nedostaje** veća transparentnost u pogledu informacija koje nastaju u vezi sa radom odbora, pre svega objavljivanje stenobeleski sednica odbora, video i audio zapisa.

Skupština Crne Gore, uz Parlament Makedonije je jedina zemlja koja ima usvojen Zakon o lobiranju. I pored toga, Skupština Crne Gore **ne objavljuje** agende niti zaključke sa sastanaka lobista i narodnih poslanika.

Skupština Crne Gore je jedini parlament u regionu koji objavljuje plan zakonodavnog rada za tekuću godinu. Takođe, Skupština Crne Gore objavljuje podatke o poslanicima, od osnovnih podataka kao što su zanimanje, pripadnost političkim partijama i funkcijama u Skupštini, do kontakata i detaljnih podataka o imovinskom stanju. Skupština Crne Gore je usvojila Etički kodeks. Skupština objavljuje informacije koje se tiču njegovog položaja i uloge, jasno definiše unutrašnje procedure i pravila, i ima svoj Poslovnik o radu.

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA

Ispunjenost kriterijuma

Dokumenta o ulogama/nadležnostima Parlamenta	✓
Organizaciona šema Parlamenta	✓
Sistematizacija radnih mesta	✓
Dokumenta o internim pravilima i procedurama	✓
Dokumenta o administrativnim pravilima i procedurama	✓
Informator o radu	✓
Ažuriranje Informatora o radu	✓
Poslovnik o radu Parlamenta	✓
Plan zakonodavnog rada za 2015. godinu	✓
Izveštaj zakonodavnog rada za 2014. Godinu	✓
Etički kodeks ponašanja poslanika	✓
Dostupnost Etičkog kodeksa na internet stranici Parlamenta	✓
Budžet Parlamenta za 2015. godinu	✓
Budžeti Parlamenta za 2014. i 2013. Godinu	✓
Detaljan budžet (tabelarno i narativno)	X
Polugodišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓
Godišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓
Plan javnih nabavki za 2015. godinu	✓
Pozivi i odluke na postupak javnih nabavki	✓
Ugovori i aneksi na postupke javnih nabavki	✓
Biografije poslanika	✓

Radne biografije poslanika	✓
Stručna sprema poslanika	✓
Formalno obrazovanje poslanika	✓
Zanimanje poslanika	X
Funkcije poslanika u Parlamentu	✓
Pripadnost političkim partijama	✓
Pripadnost poslaničkom klubu	X
Članstvo u odborima	✓
Članstvo u neformalnim poslaničkim grupama	X
Kontakt telefon poslanika	✓
Kontakt e-mail poslanika	✓
Profili poslanika na društvenim mrežama	X
Web site-ovi poslanika	X
Predlozi zakona koje poslanici podnose	✓
Amandmani	✓
Prisustvo poslanika plenarnim sednicama	X
Broj obraćanja na plenarnim sednicama	X
Prisustvo poslanika na sednicama odbora	X
Broj obraćanja poslanika na sednicama odbora	X
Informacije o zaposlenima u Službi Parlamenta	✓
Kontakt telefon zaposlenih u Službi Parlamenta	X
Troškovi zaposlenih u Službi Parlamenta	✓
Imovinke kartice poslanika	✓

Ažuriranje imovinskih kartica	✓
Podaci o primanjima poslanika u Parlamentu	✓
Podaci o primanjima poslanika u drugim državnim institucijama	✓
Troškovi putovanja poslanika	X
Mesečni kalendar parlamentarnih aktivnosti	✓
Obaveštenje o sazivanju plenarne sednice	✓
Stenobeležke plenarnih sednica	✓
Standardizovani zapisnici plenarnih sednica	✓
Video zapisi plenarnih sednica	✓
Audio zapisi plenarnih sednica	X
Rezultati glasanja	✓
Pozivi na sednice odbora	✓
Stenobeležke sednica odbora	X
Standardizovani zapisnici sednica odbora	✓
Dokumenta koje odbori razmatraju	✓
Video zapisi sednica odbora	X
Audio zapisi sednica odbora	X
Tekstovi predloga zakona	✓
Prateća dokumenta uz predloge zakona	✓
Tekstovi usvojenih zakona	✓
Amandmani	✓
Dokumenta usvojena na plenarnim sednicama	✓
Komentarisanje zakonskih predloga	X

Put zakona	✓
Zakon o lobiranju	✓
Agende sastanaka lobista i poslanika	X
Zapisnici sastanaka lobista i poslanika	X
Dokumenta dobijena od lobista u cilju uticanja na proces donošenja odluka	X

Što se tiče druge kategorije indikatora, **promovisanju kulture otvorenosti parlamenata**, Skupština Crne Gore ispunjava **17 od 30 indikatora (57% ispunjenost indikatora)**.

Skupština Crne Gore ima institucionalizovan mehanizam saradnje sa civilnim sektorom. Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Mreže organizacija civilnog društva za demokratiju i ljudska prava potpisan je 30. marta 2011. godine. Istovremeno sa potpisivanjem Memoranduma, na internet stranici Skupštine postavljen je obrazac koji mogu da popune predstavnici civilnog sektora, uključujući i pojedince i na taj način dostave svoja mišljenja, predloge i sugestije, koje se dalje prosleđuju radnom telu ili organizacionoj jedinici na koje se odnosi sadržina popunjenog obrasca. Pored toga, Skupština Crne Gore Poslovnikom je usvojila princip javnosti rada i precizno definisala pravila kada je javnost izuzeta sa parlamentarnih aktivnosti.

Takođe, Skupština ima jedinicu za odnose sa javnošću i ima programe za edukaciju građana. Skupština Crne Gore je razvila projekat [Demokratske radionice](#), kroz koje edukuje, pre svega mlade ljude o Skupštini. Detaljne informacije o njihovim aktivnostima moguće je pronaći na posebno [izdvojenoj internet stranici](#), čiji se link nalazi i na zvaničnoj internet stranici Parlamenta Crne Gore.

Pored usvajanja međunarodne **Deklaracije o otvorenosti parlamenata** i obrazovanja odbora/neformalne parlamentarne grupe koji bi se bavili pitanjima otvorenosti, **nedostaje** direktna komunikacija građana i narodnih poslanika kroz uspostavljen mehanizam poslaničkih kancelarija. Pored toga Skupština Crne Gore **nije aktivna** na društvenim mrežama (Facebook i Twitter).

PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENTA

Ispunjenost kriterijuma

Usvojena Deklaracija o otvorenosti parlamenata	X
--	---

Parlamentarna grupa/odbor posvećen pitanjima otvorenosti	X
Usvojen princip javnosti rada	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće javnosti	✓
Kontakt forma poslanika	✓
E-peticije	X
Služba za odnose sa javnošću	✓
Kontakt podaci Službe	✓
Jedinica za edukaciju građana	✓
Kontakt osobe jedinice za edukaciju	✓
Ažuriranje informacija o radu jedinice za edukaciju	✓
Materijali koje objavljuje Jedinica za edukaciju	✓
Objašnjenje na koji način mogu da se koriste programi jedinice za edukaciju	✓
Statistika o broju građana koji su učestvovali u programima jedinice za edukaciju	✓
Sekcija za saradnju sa civilnim društvom	✓
Forma za ostvarivanje ove saradnje	✓
Institucionalizovan mehanizam saradnje sa CSO	✓
Načini na koje CSO mogu da se uključe u rad	X
Saradnja sa organizacijama koje se bave monitoringom rada Parlamenta	✓
Poslaničke kancelarije	X
Informacije o kancelarijama u aktuelnom sazivu	X
Da li se kancelarije finansiraju iz budžeta	X

Troškovi kancelarija	X
Predstavljenost rada Parlamenta na društvenim mrežama	
Facebook	X
Da li se redovno ažurira	X
Twitter	X
Da li se redovno ažurira	X
Youtube	✓
Da li se redovno ažurira	✓
Uslovi korišćenja podataka koji se objavljuju	X

U vezi sa trećom kategorijom indikatora, **dostupnosti informacija o radu parlamenata**, Skupština Crne Gore ispunjava **17 indikatora od 21 ukupno (81% ispunjenost indikatora)**.

Skupština Crne Gore omogućava izveštavanje medija sa plenarnih sednica, posete građana, kao i prisustvo građana plenarnim sednicama. Ono što **nedostaje** jesu detaljna uputstva na zvaničnom sajtu na koji način se omogućuje prisustvo plenarnim sednicama i prisustvo sednicama odbora, kako građana tako i organizacija civilnog društva.

Na zvaničnom sajtu je objavljen Vodič za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, kao i kompletna baza zahteva i odgovora u vezi sa informacijama od javnog značaja. Internet stranica parlamenta je dostupna na više jezika i ima funkcionalan pretraživač.

Skupština Crne Gore podatke na zvaničnoj internet stranici objavljuje u otvorenim¹⁶, ali ne i u mašinski čitljivim formatima¹⁷. Pored toga **nedostaje** neki vid redovnog obaveštavanja građana o parlamentarnim aktivnostima, poput newsletter-a ili rss-a.

DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA

¹⁶ Po otvorenim formatima podrazumevaju se dokumenta koja mogu da se kopiraju i pretražuju, sve osim zatvorenog pdf, i skeniranih formata poput jpg, jpega i sl;

¹⁷ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevaju se dokumenta koje računari mogu direktno da preuzimaju i dalje obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata;

	Ispunjenost kriterijuma
Prisustvo medija	✓
Pravila i procedure kojima se prdviđa izuzeće medija	✓
Procedure za akreditaciju medija	✓
Posete građana Parlamentu	✓
Uputstvo za posete građana	✓
Prisustvo građana plenarnim sednicama	✓
Uputstva za prisustvo građana plenarnim sednicama	X
Prisustvo sednicama odbora (građani, OCD)	✓
Uputstvo za prisustvo sednicama odbora	X
Slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na sajtu Parlamenta	✓
Vodič za Slobodan pristup informacijama	✓
Dokumenta koja su u posedu Parlamenta	✓
Kontakt podaci službenika za SPI	✓
Online baza zahteva i odgovora za SPI	✓
Statistika zahteva za SPI	✓
Objavljivanje dokumenata u otvorenim formatima	✓
Objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima	X
Internet stranica Parlamenta dostupna na više jezika	✓
Funkcionalan pretraživač	✓
Redovno obaveštavanje građana o parlamentarnim aktivnostima	X

Internet stranica prilagođena osobama sa invaliditetom

5.2.1 PREPORUKE

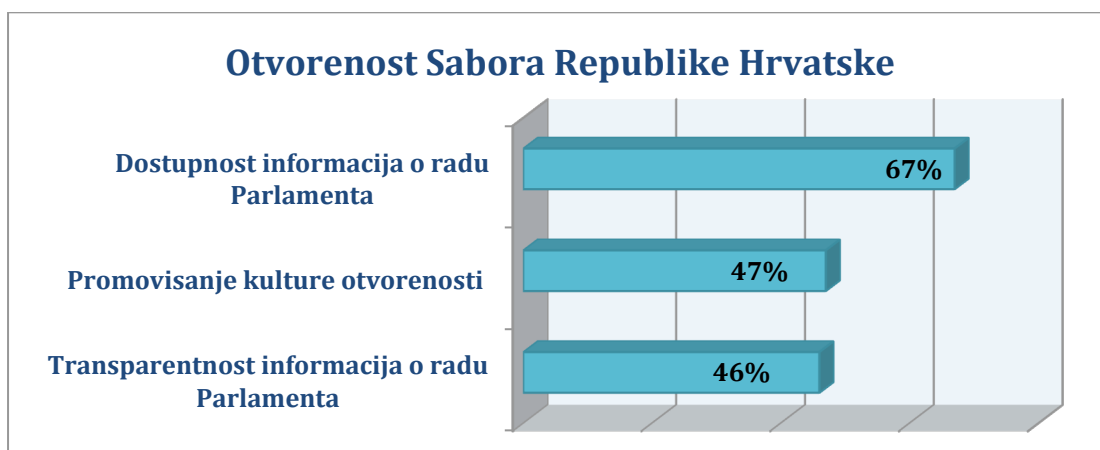
Parlament Republike Crne Gore, u pogledu otvorenosti, ima najbolje rezultate u regionu. Ipak, i pored toga, postoji prostor za unapređenje. Parlament Crne Gore, pored usvajanja **Deklaracije o otvorenosti parlamenata** kao okvira za svoje delovanje i čvrstog opredeljenje za poštovanje standarda koje deklaracija promoviše, bi trebalo da:

- ✓ *Parlamentarne podatke objavljuje kao sirove podatke, u mašinski čitljivim formatima, čime bi se omogućio daljinski pristup i preuzimanje velikog broja podataka, direktno ili putem aplikacionog programskog interfejsa (API);*
- ✓ *Unapredi transparentnost informacija o radu odbora, tako što će objavljivati stenobeležke sa sednica odbora, zatim video i audio zapise u mašinski čitljivim formatima;*
- ✓ *Na profilima poslanika objavljuje redovnu statistiku o prisustvu i aktivnostima narodnih poslanika na sednicama odbora u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Na profilima poslanika redovno ažurira podatke o aktivnostima na plenarnim sednicama – podaci o prisustvu sednicama i broju obraćanja;*
- ✓ *Omogući komentarisanje zakonskih rešenja, putem online mehanizma, dok se ona nalaze u skupštinskoj procedure, čime se unapređuje njihov kvalitet;*
- ✓ *Objavljuje agende i standardizovane zapisnike sa sastanaka predstavnika logista/lobi grupa i narodnih poslanika;*
- ✓ *Aktivira i redovno ažurira profile na društvenim mrežama, u cilju unapređenja dvosmerne komunikacije sa građanima;*

5.3 HRVATSKI SABOR

Kada se radi o otvorenosti Hrvatskog Sabora analiza podataka je pokazala da Hrvatski Sabor ispunjava **61 od 123 indikatora (50%)**.

Hrvatski Sabor, uz Skupštinu Crne Gore, je prvi parlament u regionu koji je uspostavio institucionalni mehanizam saradnje sa organizacijama civilnog društva, i to, pre svega, saradnju kroz odbore. Na sednicama odbora mogu da učestvuju i "vanjski članovi", među kojima su i predstavnici civilnog sektora. Pored toga, Hrvatski Sabor je pokrenuo i e-Doc bazu podataka u kojoj se prati zakonodavna i zastupnička aktivnost parlamenta. Odabrani deo podataka iz e-Doc baze je javno dostupan, i to u delu u kojem omogućava praćenje postupka donošenja zakona i drugih akata Sabora.

Prema prvoj kategoriji indikatora, **transparentnosti informacija o radu parlamenata**, Hrvatski Sabor ispunjava **33 od 72 indikatora (46%** ispunjenost indikatora).

Transparentnost informacija o plenarnim sednicama je omogućena, **nedostaju** samo audio zapisi sa plenarnih sednica kao i stenobeleske.

Kada posmatramo transparentnost rada odbora postoje video zapisi, zapisnici i dokumenti koje odbori razmatraju, ali **nedostaje** transparentnost u pogledu objavljivanja stenobeleski, prisustva zastupnika sednicama odbora i rezultata glasanja.

Hrvatski Sabor objavljuje podatke o zastupnicima, osnovne podatke kao što su zanimanje, pripadnost političkim partijama, kontakte i funkcije u Saboru, ali **nedostaju** radne biografije i podaci o imovinskom stanju. Sabor objavljuje informacije koje se tiču njegovog položaja i uloge, funkcija i internih pravila, kao i svoj Poslovnik o radu.

Nedostaje veća transparentnost budžetskih podataka. Pored toga Sabor Republike Hrvatske nije usvojio Zakon o lobiranju.

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA

Ispunjenost kriterijuma

Dokumenta o ulogama/nadležnostima Parlamenta	✓
Organizaciona šema Parlamenta	X
Sistematizacija radnih mesta	X
Dokumenta o internim pravilima i procedurama	✓
Dokumenta o administrativnim pravilima i procedurama	✓
Informator o radu	X
Ažuriranje Informatora o radu	X
Poslovnik o radu Parlamenta	✓
Plan zakonodavnog rada za 2015. godinu	X
Izveštaj zakonodavnog rada za 2014. godinu	X
Etički kodeks ponašanja poslanika	✓
Dostupnost Etičkog kodeksa na internet stranici Parlamenta	✓
Budžet Parlamenta za 2015. godinu	X
Budžeti Parlamenta za 2014. i 2013. godinu	X
Detaljan budžet (tabelarno i narativno)	X
Polugodišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	X
Godišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓
Plan javnih nabavki za 2015. godinu	✓
Pozivi i odluke na postupak javnih nabavki	X
Ugovori i aneksi na postupke javnih nabavki	✓
Biografije poslanika	✓

Radne biografije poslanika	X
Stručna sprema poslanika	✓
Formalno obrazovanje poslanika	✓
Zanimanje poslanika	✓
Funkcije poslanika u Parlamentu	✓
Pripadnost političkim partijama	✓
Pripadnost poslaničkom klubu	✓
Članstvo u odborima	✓
Članstvo u neformalnim poslaničkim grupama	X
Kontakt telefon poslanika	✓
Kontakt e-mail poslanika	✓
Profili poslanika na društvenim mrežama	X
Web site-ovi poslanika	X
Predlozi zakona koje poslanici podnose	✓
Amandmani	X
Prisustvo poslanika plenarnim sednicama	X
Broj obraćanja na plenarnim sednicama	✓
Prisustvo poslanika na sednicama odbora	X
Broj obraćanja poslanika na sednicama odbora	X
Informacije o zaposlenima u Službi Parlamenta	✓
Kontakt telefon zaposlenih u Službi Parlamenta	✓
Troškovi zaposlenih u Službi Parlamenta	X
Imovinke kartice poslanika	X

Ažuriranje imovinskih kartica	X
Podaci o primanjima poslanika u Parlamentu	X
Podaci o primanjima poslanika u drugim državnim institucijama	X
Troškovi putovanja poslanika	X
Mesečni kalendar parlamentarnih aktivnosti	✓
Obaveštenje o sazivanju plenarne sednice	✓
Stenobeležke plenarnih sednica	X
Standardizovani zapisnici plenarnih sednica	✓
Video zapisi plenarnih sednica	✓
Audio zapisi plenarnih sednica	X
Rezultati glasanja	✓
Pozivi na sednice odbora	✓
Stenobeležke sednica odbora	X
Standardizovani zapisnici sednica odbora	✓
Dokumenta koje odbori razmatraju	X
Video zapisi sednica odbora	X
Audio zapisi sednica odbora	X
Tekstovi predloga zakona	✓
Prateća dokumenta uz predloge zakona	X
Tekstovi usvojenih zakona	✓
Amandmani	X
Dokumenta usvojena na plenarnim sednicama	✓
Komentarisanje zakonskih predloga	X

Put zakona	X
Zakon o lobiranju	X
Agende sastanaka lobista i poslanika	X
Zapisnici sastanaka lobista i poslanika	X
Dokumenta dobijena od lobista u cilju uticanja na process donošenja odluka	X

Što se tiče druge kategorije indikatora, **promovisanju kulture otvorenosti parlamenata**, Hrvatski Sabor ispunjava **14 od 30 indikatora (47% ispunjenost indikatora)**.

Sabor ima uspostavljen institucionalni mehanizam saradnje sa civilnim sektorom. Naime u radu odbora učestvuju i “vanjski članovi”, predstavnici zainteresovane javnosti, organizacije civilnog društva, stručnjaci i naučnici. Međutim i pored institucionalnog mehanizma saradnje sa civilnim društvom, Hrvatski Sabor **nema** posebnu sekciju na zvaničnoj internet stranici u okviru koje bi se objavljivale sve relevantne informacije koje se odnose na tu saradnju.

Takođe, Sabor ima jedinicu za odnose sa javnošću i ima razvijene programe edukacije građana. Pored toga Hrvatski Sabor Poslovníkom je usvojio princip javnosti rada i precizno definisao kada je moguće izuzeti javnost.

Nedostaje unapređenje direktne komunikacije građana i poslanika kroz razvijen mehanizam poslaničkih kancelarija kao i veća aktivnost Sabora na društvenim mrežama (Facebook, Twitter i Youtube).

PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Usvojena Deklaracija o otvorenosti parlamenata	X
Parlamentarna grupa/odbor posvećen pitanjima otvorenosti	X
Usvojen princip javnosti rada	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće javnosti	✓
Kontakt forma poslanika	✓

E-peticije	X
Služba za odnose sa javnošću	✓
Kontakt podaci Službe	✓
Jedinica za edukaciju građana	✓
Kontakt osobe jedinice za edukaciju	✓
Ažuriranje informacija o radu jedinice za edukaciju	✓
Materijali koje objavljuje jedinica za edukaciju	✓
Objašnjenje na koji način mogu da se koriste programi jedinice za edukaciju	X
Statistika o broju građana koji su učestvovali u programima jedinice za edukaciju	✓
Sekcija za saradnju sa civilnim društvom	X
Forma za ostvarivanje ove saradnje	X
Institucionalizovan mehanizam saradnje sa CSO	✓
Načini na koje CSO mogu da se uključe u rad	✓
Saradnja sa organizacijama koje se bave monitoringom rada Parlamenta	✓
Poslaničke kancelarije	X
Informacije o kancelarijama u aktuelnom sazivu	X
Da li se kancelarije finansiraju iz budžeta	X
Troškovi kancelarija	X
Predstavljenost rada Parlamenta na društvenim mrežama	
Facebook	✓
Da li se redovno ažurira	X

Twitter	X
Da li se redovno ažurira	X
Youtube	X
Da li se redovno ažurira	X
Uslovi korišćenja podataka koji se objavljuju	X

U vezi sa trećom kategorijom indikatora, **dostupnosti informacija o radu parlamenata**, Hrvatski Sabor ispunjava **14 od 21 indikatora (67% ispunjenosti indikatora)**.

Hrvatski Sabor omogućava izveštavanje medija sa plenarnih sednica, posete građana Parlamentu, kao i prisustvo građana plenarnim sednicama. Sabor omogućava potpuno slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na zvaničnoj internet stranici. Sva dokumenta nastala u radu Sabora su u otvorenim formatima.¹⁸ Zvanična internet stranica je dostupna na više jezika, postoji funkcionalan pretraživač i građanima su dostupni vidovi redovnog obaveštavanja o saborskim aktivnostima na njihov zahtev.

Ono što **nedostaje** jesu precizna uputstva na koji način zainteresovane strane mogu da prisustvuju sednicama odbora, online baza svih zahteva i odgovora koje se tiču informacija od javnog značaja i objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima.¹⁹

DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Prisustvo medija	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće medija	✓
Procedure za akreditaciju medija	✓

¹⁸ Pod otvorenim formatima podrazumevaju se dokumenta koja mogu da se kopiraju i pretražuju, sve osim zatvorenog pdf, i skeniranih formata poput jpg, jpeg i sl;

¹⁹ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevaju se dokumenta koje računari mogu direktno da preuzimaju i dalje obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata;

Posete građana Parlamentu	✓
Uputstvo za posete građana	✓
Prisustvo građana plenarnim sednicama	✓
Uputstva za prisustvo građana plenarnim sednicama	✓
Prisustvo sednicama odbora (građani, OCD)	✓
Uputstvo za prisustvo sednicama odbora	X
Slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na sajtu Parlamenta	✓
Vodič za Slobodan pristup informacijama	X
Dokumenta koja su u posedu Parlamenta	X
Kontakt podaci službenika za SPI	✓
Online baza zahteva i odgovora za SPI	X
Statistika zahteva za SPI	X
Objavljivanje dokumenata u otvorenim formatima	✓
Objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima	X
Internet stranica Parlamenta dostupna na više jezika	✓
Funkcionalan pretraživač	✓
Redovno obaveštavanje građana o parlamentarnim aktivnostima	✓
Internet stranica prilagođena osobama sa invaliditetom	X

5.3.1 PREPORUKE

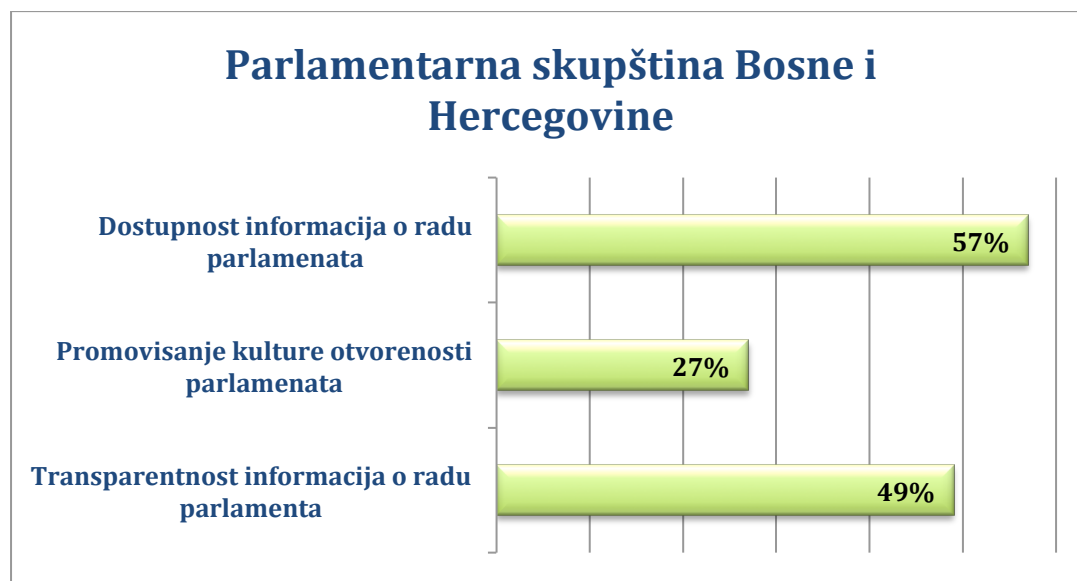
Hrvatski Sabor, pored usvajanja ***Deklaracije o otvorenosti parlamenata*** kao okvira za svoje delovanje i čvrstog opredeljenje za poštovanje standarda koje deklaracija promovise, da bi povećao svoju otvorenost trebalo bi da:

- ✓ *Parlamentarne podatke objavljuje kao sirove podatke, u mašinski čitljivim formatima, čime bi se omogućio daljinski pristup i preuzimanje velikog broja podataka, direktno ili putem aplikacionog programskog interfejsa (API);*
- ✓ *Kreira strategiju dvosmerne komunikacije sa građanima preko novih tehnologija i alata, društvenih mreža i mehanizma poslaničkih kancelarija;*
- ✓ *Objavi budžet parlamenta u tekućoj i prethodne dve godine u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Unapredi transparentnost informacija o radu odbora, tako što će objavljivati stenobeležke sa sednica odbora, dokumenta koja se razmatraju na sednicama, zatim video i audio zapise u mašinski čitljivim formatima;*
- ✓ *Objavljuje redovnu statistiku o prisustvu i aktivnostima narodnih poslanika na sednicama odbora u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Na profilima poslanika objavi njihove imovinske kartice u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Na profilima poslanika objavi podatke o aktivnostima poslanika na plenarnim sednicama – prisustvo na sednicama, broj obraćanja, glasanja za svaki zakon pojedinačno; Ovo bi moglo da se postigne linkovanjem sa e-Doc bazom*
- ✓ *Objavi plan zakonodavnog rada za tekuću godinu, u cilju blagovremenog obaveštavanja poslanika i šire javnosti o zakonodavnim inicijativama;*
- ✓ *Objavljuje amandmane koje narodni poslanici podnose za svaki zakon pojedinačnou mašinski čitljivim formatima, dostupnim za pretraživanje i analizu;*
- ✓ *Objavljuje “put zakona” – kompletnu proceduru koju jedan zakon prođe do usvajanja;*
- ✓ *Usvoji Zakon o lobiranju kojim bi se definisala pravila sastanaka poslanika sa predstavnicima interesnih grupa, što će doprineti transparentnosti u donošenju javnih odluka.*

5.4 PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

Kada se radi o otvorenosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine prema metodologiji istraživanja u skladu sa principima Deklaracije o otvorenosti parlamenata pokazalo se da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ispunjava **55 od 123 indikatora (45%)**

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ostala je na istom nivou ispunjenosti indikatora kao i tokom istraživanja rađenog 2014. godine. Ono što je istraživanje 2015. godine pokazalo jeste da se Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine u odnosu na ostale parlamente u regionu izdvaja po načinu objavljivanja biografija narodnih poslanika. Na profilima poslanika moguće je pronaći detaljne biografije – od osnovnih podataka i radne biografije, preko formalnog obrazovanja i zanimanja, stručne sperme i funkcija koje obavljaju u Parlamentu, pa do kontakt telefona i e-mail adrese.

Prema prvoj kategoriji indikatora, **transparentnosti informacija o radu parlamenata**, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ispunjava **35 od 72** indikatora (**49% ispunjenost indikatora**).

Transparentnost informacija o plenarnim sednicama i sednicama odbora je omogućena, ali ne u potpunosti. Što se tiče plenarnih sednica, dostupne su stenobeleske, zapisnici, audio zapisi i pojedinačni rezultati glasanja. **Nedostaju** video zapisi sa plenarnih sednica, kao i podaci o aktivnostima poslanika – prisustvu na plenarnim sednicama i broju obraćanja.

Što se tiče sednica odbora, Parlamentarna skupština objavljuje zapisnike i dokumenti koje odbor razmatra sa sednica odbora. **Nedostaju** informacije o prisustvu i aktivnostima poslanika na sednicama odbora kao i video zapisi i stenobeleske.

Takođe, transparentni su podaci o predlozima zakona, zakonima i drugim dokumentima usvojenim na plenarnim sednicama i sednicama odbora. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine **ne objavljuje** tekstove podnetih amandmana na predložene zakone i ne pruža mogućnost komentarisanja predloga zakona dok su još uvek u skupštinskoj proceduri.

Parlamentarna skupština objavljuje detaljne podatke o narodnim poslanicima kao što su osnovni podaci o poslanicima, zanimanje, pripadnost političkim partijama, funkcije u Parlamentarnoj skupštini, radne biografije, zanimanja, stručnoj spremi, formalnom

obrazovanju i kontaktima. **Nedostaju** samo podaci o imovinskom stanju narodnih poslanika. Pored toga, Parlamentarna skupština objavljuje informacije koje se tiču njenog položaja i uloge, funkcija, internih pravila i procedura kao i Poslovnik o radu.

Nedostaju veća transparentnost u pogledu administrativnih poslova i procedura, kao i Informator o radu. Pored toga budžetska transparentnost nije potpuna – nedostaju budžeti za prethodne dve godine, kao i izveštaji o trošenju budžetskih sredstava – polugodišnji i godišnji. Skupština Bosne i Hercegovine nema usvojen Zakon o lobiranju.

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Dokumenta o ulogama/nadležnostima Parlamenta	✓
Organizaciona šema Parlamenta	✓
Sistematizacija radnih mesta	X
Dokumenta o internim pravilima i procedurama	✓
Dokumenta o administrativnim pravilima i procedurama	X
Informator o radu	X
Ažuriranje Informatora o radu	X
Poslovnik o radu Parlamenta	✓
Plan zakonodavnog rada za 2015. godinu	X
Izveštaj zakonodavnog rada za 2014. Godinu	X
Etički kodeks ponašanja poslanika	✓
Dostupnost Etičkog kodeksa na internet stranici Parlamenta	✓
Budžet Parlamenta za 2015. godinu	✓
Budžeti Parlamenta za 2014. i 2013. Godinu	✓

Detaljan budžet (tabelarno i narativno)	X
Polugodišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	X
Godišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	X
Plan javnih nabavki za 2015. godinu	✓
Pozivi i odluke na postupak javnih nabavki	✓
Ugovori i aneksi na postupke javnih nabavki	X
Biografije poslanika	✓
Radne biografije poslanika	✓
Stručna sprema poslanika	✓
Formalno obrazovanje poslanika	✓
Zanimanje poslanika	✓
Funkcije poslanika u Parlamentu	✓
Pripadnost političkim partijama	✓
Pripadnost poslaničkom klubu	✓
Članstvo u odborima	✓
Članstvo u neformalnim poslaničkim grupama	X
Kontakt telefon poslanika	X
Kontakt e-mail poslanika	✓
Profili poslanika na društvenim mrežama	X
Web site-ovi poslanika	X
Predlozi zakona koje poslanici podnose	✓
Amandmani	X
Prisustvo poslanika plenarnim sednicama	X

Broj obraćanja na plenarnim sednicama	X
Prisustvo poslanika na sednicama odbora	X
Broj obraćanja poslanika na sednicama odbora	X
Informacije o zaposlenima u Službi Parlamenta	✓
Kontakt telefon zaposlenih u Službi Parlamenta	✓
Troškovi zaposlenih u Službi Parlamenta	X
Imovinke kartice poslanika	X
Ažuriranje imovinskih kartica	X
Podaci o primanjima poslanika u Parlamentu	X
Podaci o primanjima poslanika u drugim državnim institucijama	X
Troškovi putovanja poslanika	X
Mesečni kalendar parlamentarnih aktivnosti	✓
Obaveštenje o sazivanju plenarne sednice	✓
Stenobeleske plenarnih sednica	✓
Standardizovani zapisnici plenarnih sednica	✓
Video zapisi plenarnih sednica	X
Audio zapisi plenarnih sednica	✓
Rezultati glasanja	✓
Pozivi na sednice odbora	✓
Stenobeleske sednica odbora	X
Standardizovani zapisnici sednica odbora	✓
Dokumenta koje odbori razmatraju	✓

Video zapisi sednica odbora	X
Audio zapisi sednica odbora	X
Tekstovi predloga zakona	✓
Prateća dokumenta uz predloge zakona	X
Tekstovi usvojenih zakona	✓
Amandmani	X
Dokumenta usvojena na plenarnim sednicama	✓
Komentarisanje zakonskih predloga	X
Put zakona	X
Zakon o lobiranju	X
Agende sastanaka lobista i poslanika	X
Zapisnici sastanaka lobista i poslanika	X
Dokumenta dobijena od lobista u cilju uticanja na process donošenja odluka	X

Što se tiče druge kategorije indikatora, **promovisanju kulture otvorenosti parlamenata**, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ispunjava **8 od 30 indikatora (27% ispunjenost indikatora)**.

Parlamentarna skupština je Poslovníkom usvojila princip javnosti rada i precizno definisala kada je moguće izuzeti javnost. Takođe, Parlamentarna skupština ima jedinice za odnose sa javnošću i za edukaciju građana.

Ono što **nedostaje** jeste saradnja sa civilnim sektorom – ne postoji institucionalizovan mehanizam saradnje sa civilnim sektorom niti posebna sekcija na zvaničnoj internet stranici za saradnju sa civilnim društvom. Poreg toga, **ne postoji** ni mehanizam poslaničkih kancelarija, u cilju uspostavljanja direktne komunikacije građana i poslanika. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nema aktivne profile na društvenim mrežama (Facebook, Twitter, Youtube).

PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma

Usvojena Deklaracija o otvorenosti parlamenata	X
Parlamentarna grupa/odbor posvećen pitanjima otvorenosti	X
Usvojen princip javnosti rada	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće javnosti	✓
Kontakt forma poslanika	✓
E-peticije	X
Služba za odnose sa javnošću	✓
Kontakt podaci Službe	✓
Jedinica za edukaciju građana	✓
Kontakt osobe jedinice za edukaciju	X
Ažuriranje informacija o radu jedinice za edukaciju	X
Materijali koje objavljuje Jedinica za edukaciju	✓
Objašnjenje na koji način mogu da se koriste programi jedinice za edukaciju	✓
Statistika o broju građana koji su učestovali u programima jedinice za edukaciju	X
Sekcija za saradnju sa civilnim društvom	X
Forma za ostvarivanje ove saradnje	X
Institucionalizovan mehanizam saradnje sa CSO	X
Načini na koje CSO mogu da se uključe u rad	X
Saradnja sa organizacijama koje se bave monitoringom rada Parlamenta	X
Poslaničke kancelarije	X

Informacije o kancelarijama u aktuelnom sazivu	X
Da li se kancelarije finansiraju iz budžeta	X
Troškovi kancelarija	X
Predstavljenost rada Parlamenta na društvenim mrežama	
Facebook	X
Da li se redovno ažurira	X
Twitter	X
Da li se redovno ažurira	X
Youtube	X
Da li se redovno ažurira	X
Uslovi korišćenja podataka koji se objavljuju	X

U vezi sa trećom kategorijom indikatora, **dostupnosti informacija o radu parlamenata**, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ispunjava **12 od 21** kriterijum (**57% ispunjenost kriterijuma**).

Parlamentarna skupština omogućava izveštavanje medija sa plenarnih sednica, **ali bez** jasno predstavljene procedure za dobijanje akreditacija za izveštavanje. Parlamentarna skupština omogućava i posete građana, ali bez jasno utvrđenih pravila za prisustvo građana plenarnim sednicama. **Ne postoje** ni utvrđeni mehanizmi za prisustvo sednicama odbora, kako građana tako i organizacija civilnog društva.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine omogućava potpuno slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na zvaničnoj internet stranici i objavljen je Vodič za slobodan pristup informacijama.

Podaci koji se objavljuju na zvaničnoj internet stranici su u otvorenim²⁰ ali ne i u mašinski čitljivim formatima²¹. Internet stranica Parlamenta dostupna je na više jezika

²⁰ Pod otvorenim formatima podrazumevaju se dokumenta koja mogu da se kopiraju i pretražuju, sve osim zatvorenog pdf, i skeniranih formata poput jpg, jpega i sl;

²¹ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevaju se dokumenta koje računari mogu direktno da preuzimaju i dalje obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata;

i ima funkcionalan pretraživač. Pored toga, postoje i razvijeni mehanizmi obaveštavanja građana o parlamentarnim aktivnostima, na njihov zahtev.

DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Prisustvo medija	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće medija	✓
Procedure za akreditaciju medija	X
Posete građana Parlamentu	✓
Uputstvo za posete građana	✓
Prisustvo građana plenarnim sednicama	X
Uputstva za prisustvo građana plenarnim sednicama	X
Prisustvo sednicama odbora (građani, OCD)	X
Uputstvo za prisustvo sednicama odbora	X
Slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na sajtu Parlamenta	✓
Vodič za Slobodan pristup informacijama	✓
Dokumenta koja su u posedu Parlamenta	X
Kontakt podaci službenika za SPI	✓
Online baza zahteva i odgovora za SPI	X
Statistika zahteva za SPI	X
Objavljivanje dokumenata u otvorenim formatima	✓
Objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima	X

Internet stranica Parlamenta dostupna na više jezika	✓
Funkcionalan pretraživač	✓
Redovno obaveštavanje građana o parlamentarnim aktivnostima	✓
Internet stranica prilagođena osobama sa invaliditetom	✓

5.4.1 PREPORUKE

Da bi povećala otvorenost Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, pored usvajanja međunarodne **Deklaracije o otvorenosti parlamenata** kao okvira za svoje delovanje i čvrstog opredeljenje za poštovanje standarda koje deklaracija promoviše, bi trebalo da:

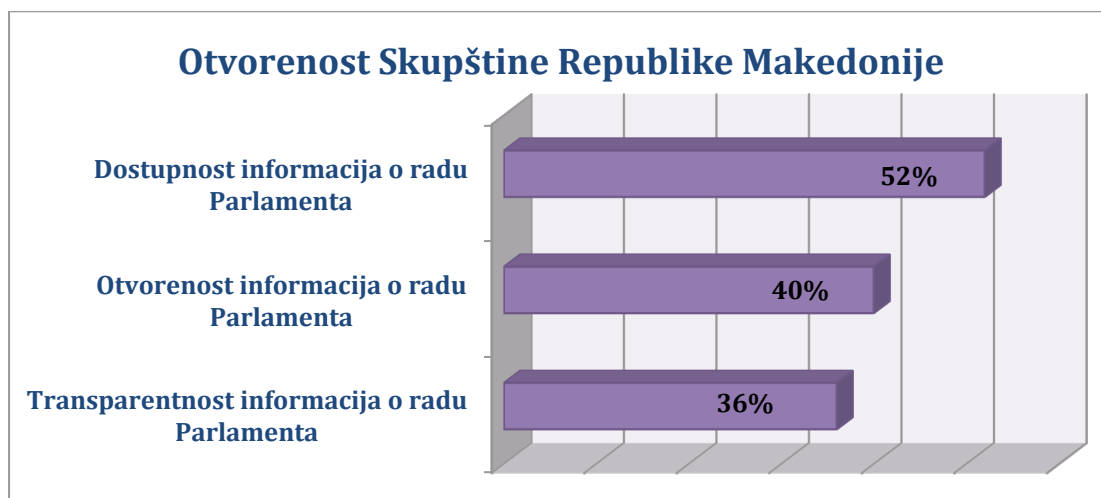
- ✓ *Parlamentarne podatke objavljuje kao sirove podatke, u mašinski čitljivim formatima, čime bi se omogućio daljinski pristup i preuzimanje velikog broja podataka, direktno ili putem aplikacionog programskog interfejsa (API);*
- ✓ *Objavi dokumenta kojima se definišu administrativne procedure i poslovi;*
- ✓ *Omogući prisustvo građana i organizacija civilnog društva plenarnim sednicama i sednicama odbora;*
- ✓ *Objavi plan zakonodavnog rada za tekuću godinu;*
- ✓ *Objavi imovinske kartice narodnih poslanika u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Na profilima poslanika objavi redovne statistike o aktivnostima narodnih poslanika na plenarnim sednicama, i to prisustvo na plenarnim sednicama i broj obraćanja u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Poveća transparentnost rada odbora, objavljivanjem stenobeleski sa sednica, podataka o prisustvu poslanika sednicama kao i rezultate glasanja na sednicama odbora i to u HTML, XML ili JSON formatu;*
- ✓ *Objavljuje redovnu statistiku o prisustvu i aktivnostima narodnih poslanika na sednicama odbora u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Objavljuje “put zakona” – kompletnu proceduru koju jedan zakon prođe do usvajanja;*
- ✓ *Objavljuje amandmane koje narodni poslanici podnose u mašinski čitljivim formatima, dostupnim za pretraživanje i analizu;*

- ✓ Pruži mogućnost komentarisanja zakonskih rešenja dok su u proceduri;
- ✓ Aktivira i redovno ažurira profile na društvenim mrežama, u cilju unapređenja direktne komunikacije sa građanima;
- ✓ Usvoji Zakon o lobiranju kojim bi se definisala pravila sastanaka poslanika sa predstavnicima interesnih grupa, što bi doprinelo transparentnosti u donošenju javnih odluka.

5.5 PARLAMENT REPUBLIKE MAKEDONIJE

Kada se radi o otvorenosti Skupštine Republike Makedonije prema metodologiji istraživanja u skladu sa principima Deklaracije o otvorenosti parlamenata ispunjava **49 od 123 indikatora (40%)**.

Istraživanje je pokazalo da je Parlament Republike Makedonije ostao na istom nivou ispunjenosti kriterijuma kao i tokom istraživanja sprovedenog 2014. godine. Ono što je izdvojilo Parlament Republike Makedonije, u odnosu na ostale parlamente u regionu, i što je primer dobre prakse, jesu aktivni i ažurirani profili na društvenim mrežama (Facebook i Twitter). Parlament Republike Makedonije je jedini parlament u regionu koji društvene mreže koristi u cilju direktne komunikacije sa građanima.

Prema prvoj kategoriji indikatora, **transparentnosti informacija o radu parlamenata**, Parlament Republike Makedonije ispunjava **26 od 123 indikatora (36% ispunjenosti indikatora)**.

Kada se radi o transparentnosti informacija o plenarnim sednicama Parlament Makedonije objavljuje video snimke, stenobeleske, pojedinačne rezultate glasanja dok **nedostaju** zapisnici, audio zapisi, kao i podaci o prisustvu i aktivnostima poslanika tokom na plenarnim sednicama.

Što se tiče sednica odbora dostupni su samo pozivi na sednice odbora i materijali koje odbor razmatra. **Nedostaju** stenobeške, zapisnici, audio i video zapisi, kao i podaci o prisustvu i aktivnostima poslanika na sednicama odbora.

Parlament Republike Makedonije objavljuje zakone, predloge zakona i ostale dokumente koji se usvajaju na plenarnim sednicama i sednicama odbora.

Kada se radi o informacijama o poslanicima, Parlament objavljuje podatke kao što su osnovni podaci o poslaniku, zanimanje, pripadnost političkim partijama i funkcije, ali **ne objavljuje** radne biografije, kontakte i podatke o imovinskom stanju.

Parlament objavljuje informacije koje se tiču njenog položaja, uloge i funkcija, internih pravila i procedura, ali ne objavljuje dokumenta kojima se definišu administrativna pravila. Parlament objavljuje Poslovnik o radu, Informator o radu i podatke o službenicima, ali ne i budžet.

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Dokumenta o ulogama/nadležnostima Parlamenta	✓
Organizaciona šema Parlamenta	✓
Sistematizacija radnih mesta	X
Dokumenta o internim pravilima i procedurama	✓
Dokumenta o administrativnim pravilima i procedurama	X
Informator o radu	✓
Ažuriranje Informatora o radu	✓
Poslovnik o radu Parlamenta	✓
Plan zakonodavnog rada za 2015. godinu	X
Izveštaj zakonodavnog rada za 2014. Godinu	✓
Etički kodeks ponašanja poslanika	X

Dostupnost Etičkog kodeksa na internet stranici Parlamenta	X
Budžet Parlamenta za 2015. Godinu	X
Budžeti Parlamenta za 2014. i 2013. Godinu	X
Detaljan budžet (tabelarno i narativno)	X
Polugodišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	X
Godišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	X
Plan javnih nabavki za 2015. Godinu	X
Pozivi i odluke na postupak javnih nabavki	X
Ugovori i aneksi na postupke javnih nabavki	X
Biografije poslanika	✓
Radne biografije poslanika	X
Stručna sprema poslanika	X
Formalno obrazovanje poslanika	✓
Zanimanje poslanika	✓
Funkcije poslanika u Parlamentu	✓
Pripadnost političkim partijama	X
Pripadnost poslaničkom klubu	✓
Članstvo u odborima	✓
Članstvo u neformalnim poslaničkim grupama	X
Kontakt telefon poslanika	X
Kontakt e-mail poslanika	X
Profili poslanika na društvenim mrežama	X

Web site-ovi poslanika	X
Predlozi zakona koje poslanici podnose	✓
Amandmani	X
Prisustvo poslanika plenarnim sednicama	X
Broj obraćanja na plenarnim sednicama	X
Prisustvo poslanika na sednicama odbora	X
Broj obraćanja poslanika na sednicama odbora	X
Informacije o zaposlenima u Službi Parlamenta	✓
Kontakt telefon zaposlenih u Službi Parlamenta	X
Troškovi zaposlenih u Službi Parlamenta	X
Imovinke kartice poslanika	X
Ažuriranje imovinskih kartica	X
Podaci o primanjima poslanika u Parlamentu	X
Podaci o primanjima poslanika u drugim državnim institucijama	X
Troškovi putovanja poslanika	X
Mesečni kalendar parlamentarnih aktivnosti	✓
Obaveštenje o sazivanju plenarne sednice	✓
Stenobeleske plenarnih sednica	✓
Standardizovani zapisnici plenarnih sednica	X
Video zapisi plenarnih sednica	✓
Audio zapisi plenarnih sednica	X
Rezultati glasanja	✓

Pozivi na sednice odbora	✓
Stenobeležke sednica odbora	X
Standardizovani zapisnici sednica odbora	X
Dokumenta koje odbori razmatraju	✓
Video zapisi sednica odbora	X
Audio zapisi sednica odbora	X
Tekstovi predloga zakona	✓
Prateća dokumenta uz predloge zakona	X
Tekstovi usvojenih zakona	✓
Amandmani	X
Dokumenta usvojena na plenarnim sednicama	✓
Komentarisanje zakonskih predloga	X
Put zakona	X
Zakon o lobiranju	✓
Agende sastanaka lobista i poslanika	X
Zapisnici sastanaka lobista i poslanika	X
Dokumenta dobijena od lobista u cilju uticanja na process donošenja odluka	X

Što se tiče druge kategorije indikatora, promovisanju culture **otvorenosti parlamentata**, Parlament Republike Makedonije ispunjava **12 od 30 indikatora (40% ispunjenost indikatora)**.

Parlament je Poslovníkom usvojio princip javnosti rada i precizno definisao kada je moguće izuzeti javnost. Takođe, Parlament ima jedinicu za odnose sa javnošću, aktivne i ažurirane profile na društvenim mrežama (Facebook i Twitter).

Nedostaje institucionalni mehanizam saradnje sa civilnim sektorom, kao i posebna sekcija na zvaničnoj internet stranici posvećena praćenju ove saradnje. Pored toga,

Skupština Makedonije **nema** razvijen mehanizam direktne komunikacije poslanika i građana putem poslaničkih kancelarija.

PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Usvojena Deklaracija o otvorenosti parlamenata	X
Parlamentarna grupa/odbor posvećen pitanjima otvorenosti	X
Usvojen princip javnosti rada	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće javnosti	✓
Kontakt forma poslanika	✓
E-peticije	X
Služba za odnose sa javnošću	✓
Kontakt podaci Službe	✓
Jedinica za edukaciju građana	✓
Kontakt osobe jedinice za edukaciju	✓
Ažuriranje informacija o radu jedinice za edukaciju	X
Materijali koje objavljuje Jedinica za edukaciju	X
Objašnjenje na koji način mogu da se koriste programi jedinice za edukaciju	X
Statistika o broju građana koji su učestovali u programima jedinice za edukaciju	X
Sekcija za saradnju sa civilnim društvom	X
Forma za ostvarivanje ove saradnje	X
Institucionalizovan mehanizam saradnje sa CSO	X

Načini na koje CSO mogu da se uključe u rad	X
Saradnja sa organizacijama koje se bave monitoringom rada Parlamenta	X
Poslaničke kancelarije	X
Informacije o kancelarijama u aktuelnom sazivu	X
Da li se kancelarije finansiraju iz budžeta	X
Troškovi kancelarija	X
Predstavljenost rada Parlamenta na društvenim mrežama	
Facebook	✓
Da li se redovno ažurira	✓
Twitter	✓
Da li se redovno ažurira	✓
Youtube	✓
Da li se redovno ažurira	X
Uslovi korišćenja podataka koji se objavljuju	X

U vezi sa trećom kategorijom indikatora, **dostupnosti informacija o radu parlamenata**, Parlament Republike Makedonije ispunjava **11 od 21 indikatora (52% ispunjenost indikatora)**.

Parlament Republike Makedonije omogućava izveštavanje medija sa plenarnih sednica, posete građana Narodnoj skupštini, prisustvo građana plenarnim sednicama kao i prisustvo građana i civilnog sektora sednicama odbora **ali bez** jasno utvrđenih procedura.

Skupština omogućava potpuno slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na zvaničnoj internet stranici. Podaci koji se objavljuju su u otvorenim formatima.²² Zvanična internet stranica je dostupna na više jezika, i ima funkcionalan pretraživač. Skupština obezbeđuje mehanizme redovnog obaveštavanja građana o parlamentarnim aktivnostima na njihov zahtev.

²² Pod otvorenim formatima podrazumevaju se dokumenta koja mogu da se kopiraju i pretražuju, sve osim zatvorenog pdf, i skeniranih formata poput jpg, jpega i sl;

Skupština Makedonije **ne objavljuje** Vodič za slobodan pristup informacijama, kao ni online bazu svih zahteva i odgovora koji su u vezi sa pristupom informacijama od javnog značaja. Dokumenta koja se objavljuju na internet stranici Parlamenta **nisu** u mašinski čitljivim formatima²³.

DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Prisustvo medija	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće medija	✓
Procedure za akreditaciju medija	X
Posete građana Parlamentu	✓
Uputstvo za posete građana	✓
Prisustvo građana plenarnim sednicama	✓
Uputstva za prisustvo građana plenarnim sednicama	X
Prisustvo sednicama odbora (građani, OCD)	✓
Uputstvo za prisustvo sednicama odbora	X
Slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na sajtu Parlamenta	✓
Vodič za Slobodan pristup informacijama	X
Dokumenta koja su u posedu Parlamenta	X
Kontakt podaci službenika za SPI	X
Online baza zahteva i odgovora za SPI	X

²³ Pod mašinski čitljivim formatima podrazumevaju se dokumenta koje računari mogu direktno da preuzimaju i dalje obrađuju, poput xml, csv, json ili excel formata;

Statistika zahteva za SPI	X
Objavljivanje dokumenata u otvorenim formatima	✓
Objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima	X
Internet stranica Parlamenta dostupna na više jezika	✓
Funkcionalan pretraživač	✓
Redovno obaveštavanje građana o parlamentarnim aktivnostima	✓
Internet stranica prilagođena osobama sa invaliditetom	X

5.5.1 PREPORUKE

Da bi ostvarila bolje rezultate u pogledu otvorenosti Skupština Republike Makedonije, pored usvajanja **Deklaracije o otvorenosti parlamenata** kao okvira za svoje delovanje i čvrstog opredeljenje za poštovanje standarda koje deklaracija promoviše, bi trebalo da:

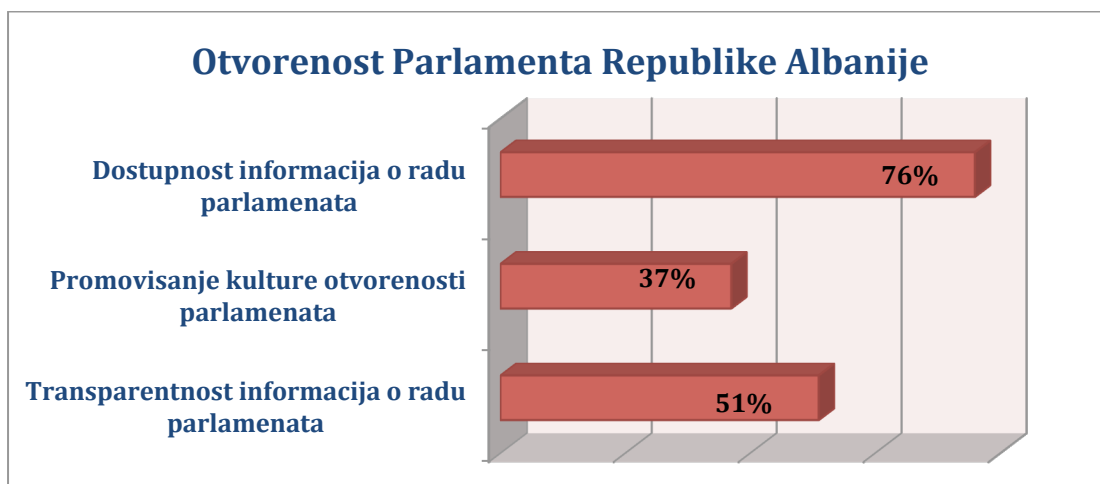
- ✓ *Parlamentarne podatke objavljuje kao sirove podatke, u mašinski čitljivim formatima, čime bi se omogućio daljinski pristup i preuzimanje velikog broja podataka, direktno ili putem aplikacionog programskog interfejsa (API);*
- ✓ *Objavi dokumenta kojima se definišu administrativne procedure i poslovi;*
- ✓ *Objavi plan zakonodavnog rada za tekuću godinu;*
- ✓ *Unapredi budžetsku transparentnost, objavljivanjem budžeta Parlamenta za tekuću godinu, kao i izveštaje o trošenju budžetskih sredstava – polugodišnji i godišnji u mašinski čitljivim formatima;*
- ✓ *Objavi imovinske kartice narodnih poslanika u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Na profilima poslanika objavi redovne statistike o njihovim aktivnostima na plenarnim sednicama, i to prisustvo na plenarnim sednicama i broj obraćanja u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Poveća transparentnost rada odbora, objavljivanjem stenobeleški sa sednica, podataka o prisustvu poslanika sednicama kao i rezultate glasanja na sednicama odbora i to u HTML, XML ili JSON formatu;*

- ✓ Objavljuje redovnu statistiku o prisustvu i aktivnostima narodnih poslanika na sednicama odbora u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);
- ✓ Objavljuje “put zakona” – kompletnu proceduru koju jedan zakon prođe do usvajanja;
- ✓ Objavljuje amandmane koje narodni poslanici podnose u mašinski čitljivim formatima, dostupnim za pretraživanje i analizu;
- ✓ Pruži mogućnost komentarisanja zakonskih rešenja dok su u proceduri;

5.6 PARLAMENT REPUBLIKE ALBANIJE

Kada se radi o otvorenosti Parlamenta Republike Albanije prema metodologiji istraživanja u skladu sa principima Deklaracije o otvorenosti parlamenata došli smo do zaključka da Parlament Albanije ispunjava **64 od 123 indikatora (52% ispunjenost indikatora)**.

Istraživanje je pokazalo da je Parlament Republike Albanije ostvario napredak u odnosu na istraživanje sprovedeno 2014. godine, i to, pre svega, u pogledu saradnje sa civilnim sektorom. Parlament Republike Albanije je na zvaničnoj internet stranici pokrenuo sekciju u kojoj poziva OCD da se priključe saradnji sa Parlamentom. Pored toga saradnja sa civilnim sektorom je posebno naglašena u radu Nacionalnog saveta za evropske integracije, u čijem sastavu se nalaze 3 predstavnika organizacija civilnog sektora.

Prema prvoj kategoriji, **transparentnosti informacija o radu parlamenata**, Parlament Republike Albanije ispunjava **37 od 72 indikatora (51% ispunjenost indikatora)**.

Kada se radi o transparentnosti plenarnih sednica, Parlament objavljuje stenobeleske, video zapise i rezultate glasanja. **Nedostaju** podaci o prisustvu i aktivnostima

narodnih poslanika tokom plenarnih sednica. Parlament Republike Albanije objavljuje planove zakonodavnih aktivnosti, na mesečnom/dvomesječnom nivou.

Kada govorimo o transparentnosti rada odbora, Parlament Albanije objavljuje stenobeleske, ali ne i ostala dokumenta vezana za rad odbora.

Pored toga **nedostaju** i tekstovi amandmana na predložene zakone kao i mogućnost komentarisanja predloga zakona koji su u skušpitskoj procedure.

Kada govorimo o informacijama o narodnim poslanicima, Parlament objavljuje podatke o biografijama poslanika, radnim biografijama, formalnom obrazovanju, kao i kontakte poslanika. Na zvaničnom sajtu objavljene su i imovinske kartice narodnih poslanika.

Parlament objavljuje i budžet za tekuću godinu, kao i izveštaje o budžetskoj potrošnji – polugodišnje i godišnje. Parlament je Poslovníkom o radu usvojio princip javnosti rada i precizno definisao kada je moguće izuzeti javnost.

Parlament Albanije **nije usvojio** Zakon o lobiranju.

TRANSPARENTNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Dokumenta o ulogama/nadležnostima Parlamenta	✓
Organizaciona šema Parlamenta	✓
Sistematizacija radnih mesta	X
Dokumenta o internim pravilima i procedurama	✓
Dokumenta o administrativnim pravilima i procedurama	✓
Informator o radu	✓
Ažuriranje Informatora o radu	✓
Poslovník o radu Parlamenta	✓
Plan zakonodavnog rada za 2015. godinu	✓
Izveštaj zakonodavnog rada za 2014. godinu	X

Etički kodeks ponašanja poslanika	X
Dostupnost Etičkog kodeksa na internet stranici Parlamenta	X
Budžet Parlamenta za 2015. Godinu	✓
Budžeti Parlamenta za 2014. i 2013. godinu	X
Detaljan budžet (tabelarno i narativno)	X
Polugodišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓
Godišnji izveštaj o utrošenim sredstvima	✓
Plan javnih nabavki za 2015. Godinu	X
Pozivi i odluke na postupak javnih nabavki	X
Ugovori i aneksi na postupke javnih nabavki	X
Biografije poslanika	✓
Radne biografije poslanika	✓
Stručna sprema poslanika	X
Formalno obrazovanje poslanika	✓
Zanimanje poslanika	X
Funkcije poslanika u Parlamentu	✓
Pripadnost političkim partijama	✓
Pripadnost poslaničkom klubu	X
Članstvo u odborima	✓
Članstvo u neformalnim poslaničkim grupama	X
Kontakt telefon poslanika	✓
Kontakt e-mail poslanika	✓

Profili poslanika na društvenim mrežama	X
Web site-ovi poslanika	X
Predlozi zakona koje poslanici podnose	✓
Amandmani	✓
Prisustvo poslanika plenarnim sednicama	X
Broj obraćanja na plenarnim sednicama	X
Prisustvo poslanika na sednicama odbora	X
Broj obraćanja poslanika na sednicama odbora	X
Informacije o zaposlenima u Službi Parlamenta	✓
Kontakt telefon zaposlenih u Službi Parlamenta	✓
Troškovi zaposlenih u Službi Parlamenta	X
Imovinske kartice poslanika	✓
Ažuriranje imovinskih kartica	✓
Podaci o primanjima poslanika u Parlamentu	X
Podaci o primanjima poslanika u drugim državnim institucijama	X
Troškovi putovanja poslanika	X
Mesečni kalendar parlamentarnih aktivnosti	✓
Obaveštenje o sazivanju plenarne sednice	✓
Stenobeletške plenarnih sednica	✓
Standardizovani zapisnici plenarnih sednica	X
Video zapisi plenarnih sednica	✓
Audio zapisi plenarnih sednica	X
Rezultati glasanja	✓

Pozivi na sednice odbora	✓
Stenobeležke sednica odbora	✓
Standardizovani zapisnici sednica odbora	✓
Dokumenta koje odbori razmatraju	X
Video zapisi sednica odbora	X
Audio zapisi sednica odbora	X
Tekstovi predloga zakona	✓
Prateća dokumenta uz predloge zakona	X
Tekstovi usvojenih zakona	✓
Amandmani	✓
Dokumenta usvojena na plenarnim sednicama	✓
Komentarisanje zakonskih predloga	X
Put zakona	X
Zakon o lobiranju	X
Agende sastanaka lobista i poslanika	X
Zapisnici sastanaka lobista i poslanika	X
Dokumenta dobijena od lobista u cilju uticanja na process donošenja odluka	X

Što se tiče druge kategorije indikatora, **promovisanju kulture otvorenosti parlamenata**, Parlament Republike Albanije ispunjava **11 od 30 indikatora (37%** ispunjenost indikatora).

Parlament ima posebnu sekciju na sajtu za saradnju sa civilnim društvom, kao i institucionalizovan mehanizam saradnje sa OCD-ovima, kroz pomenuti Nacionalni savet za evropske integracije u čijem radu učestvuju i 3 predstavnika organizacija civilnog društva. Parlament Republike Albanije je, uz Parlament Srbije, jedini parlament u region koji ima razvijen mehanizam poslaničkih kancelarija. Na zvaničnoj internet stranici mogu se pronaći podaci o kancelarijama u aktuelnom sazivu. Ono što nedostaje jesu informacije o troškovima kancelarija.

Parlament Republike Albanije je svojim Poslovníkom o radu predvideo da je javnost rada princip koga će se pridržavati, kao i jasna pravila i procedure kojima se javnost isključuje. Parlament Albanije ima jedinice za odnose sa javnošću i za edukaciju građana.

Ono što **nedostaje** jeste veća aktivnost Parlamenta na društvenim mrežama (Facebook, Twitter i Youtube koja bi doprinela efikasnijoj direktnoj komunikaciji građana i poslanika.

PROMOVISANJE KULTURE OTVORENOSTI PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Usvojena Deklaracija o otvorenosti parlamenata	X
Parlamentarna grupa/odbor posvećen pitanjima otvorenosti	X
Usvojen princip javnosti rada	✓
Pravila i procedure kojima se definiše izuzeće javnosti	✓
Kontakt forma poslanika	X
E-peticije	X
Služba za odnose sa javnošću	✓
Kontakt podaci Službe	✓
Jedinica za edukaciju građana	✓
Kontakt osobe jedinice za edukaciju	X
Ažuriranje informacija o radu jedinice za edukaciju	X
Materijali koje objavljuje Jedinica za edukaciju	X
Objašnjenje na koji način mogu da se koriste programi jedinice za edukaciju	X
Statistika o broju građana koji su učestvovali u programima jedinice za edukaciju	X
Sekcija za saradnju sa civilnim društvom	✓

Forma za ostvarivanje ove saradnje	✓
Institucionalizovan mehanizam saradnje sa CSO	✓
Načini na koje CSO mogu da se uključe u rad	X
Saradnja sa organizacijama koje se bave monitoringom rada Parlamenta	✓
Poslaničke kancelarije	✓
Informacije o kancelarijama u aktuelnom sazivu	✓
Da li se kancelarije finansiraju iz budžeta	X
Troškovi kancelarija	X
Predstavljenost rada Parlamenta na društvenim mrežama	
Facebook	X
Da li se redovno ažurira	X
Twitter	X
Da li se redovno ažurira	X
Youtube	X
Da li se redovno ažurira	X
Uslovi korišćenja podataka koji se objavljuju	X

U vezi sa trećom kategorijom kriterijuma, **dostupnosti informacija o radu parlamenata**, Parlament Republike Albanije ispunjava **16 od 21 indikatora (76% ispunjenost indikatora)**.

Parlament Albanije omogućava izveštavanje medija sa plenarnih sednica, posete građana Parlamentu, prisustvo građana plenarnim sednicama kao i prisustvo građana i civilnog sektora sednicama odbora, sa tačno utvrđenim procedurama. Parlament Albanije sve informacije daje besplatno, a svi podaci na web prezentaciji su u otvorenim formatima²⁴.

²⁴ Pod otvorenim formatima podrazumevaju se dokumenta koja mogu da se kopiraju i pretražuju, sve osim zatvorenog pdf, i skeniranih formata poput jpg, jpeg i sl;

DOSTUPNOST INFORMACIJA O RADU PARLAMENTA	
	Ispunjenost kriterijuma
Prisustvo medija	✓
Pravila i procedure kojima se predviđa izuzeće medija	✓
Procedure za akreditaciju medija	✓
Posete građana Parlamentu	✓
Uputstvo za posete građana	✓
Prisustvo građana plenarnim sednicama	✓
Uputstva za prisustvo građana plenarnim sednicama	✓
Prisustvo sednicama odbora (građani, OCD)	✓
Uputstvo za prisustvo sednicama odbora	✓
Slobodan pristup informacijama koje se objavljuju na sajtu Parlamenta	✓
Vodič za Slobodan pristup informacijama	✓
Dokumenta koja su u posedu Parlamenta	✓
Kontakt podaci službenika za SPI	✓
Online baza zahteva i odgovora za SPI	X
Statistika zahteva za SPI	X
Objavljivanje dokumenata u otvorenim formatima	✓
Objavljivanje dokumenata u mašinski čitljivim formatima	X
Internet stranica Parlamenta dostupna na više jezika	✓
Funkcionalan pretraživač	✓

Redovno obaveštavanje građana o parlamentarnim aktivnostima	X
Internet stranica prilagođena osobama sa invaliditetom	X

5.6.1 PREPORUKE

Da bi ostvarila bolje rezultate u pogledu otvorenosti Skupština Republike Makedonije, pored usvajanja **Deklaracije o otvorenosti parlamenata** kao okvira za svoje delovanje i čvrstog opredeljenje za poštovanje standarda koje deklaracija promoviše, bi trebalo da:

- ✓ *Parlamentarne podatke objavljuje kao sirove podatke, u mašinski čitljivim formatima, čime bi se omogućio daljinski pristup i preuzimanje velikog broja podataka, direktno ili putem aplikacionog programskog interfejsa (API);*
- ✓ *Kreira strategiju dvosmerne komunikacije sa građanima putem novih tehnologija i alata, društvenih mreža i mehanizma poslaničkih kancelarija;*
- ✓ *Na profilima poslanika objavljuje podatke o njihovim aktivnostima na plenarnim sednicama – prisustvo plenarnim sednicama i broj obraćanja, i to u mašinski čitljivim formatima;*
- ✓ *Objavljuje redovnu mesečnu, polugodišnju i godišnju statistiku o aktivnostima narodnih poslanika na plenarnim sednicama u mašinski čitljivim formatima (tabelarni prikaz podataka);*
- ✓ *Na profilima poslanika objavljuje podatke o njihovim aktivnostima na sednicama odbora – prisustvo i broj obraćanja na sednicama odbora i to u mašinski čitljivim formatima;*
- ✓ *Objavljuje “put zakona” – kompletnu proceduru koju jedan zakon prođe do usvajanja;*
- ✓ *Usvoji Zakon o lobiranju, koji bi definisao pravila sastanaka poslanika sa predstavnicima interesnih grupa, što će doprineti transparentnosti u donošenju javnih odluka.*